

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston verotehokas palauttaminen varojenjakotilanteissa

Salla Salomaa

Opinnäytetyö
Kesäkuu 2020
Liiketalouden ala
Tradenomi (AMK), liiketalous

Tekijä Salomaa Salla	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Kesäkuu 2020
	Sivumäärä 58	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston verotehokas palauttaminen varojenjakotilanteissa		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja Marja-Liisa Kananen		
Toimeksiantaja Accotilit Oy		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli arvioida sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston eli SVOP-rahaston verotehokasta palauttamista eri varojenjakotilanteissa. Tarkastelun kohteena olivat SVOP-rahaston verotehokkaat palautusajankohdat sekä rahastopalautuksiin kohdistuvat epäsuosiolliset nostotilanteet verotuksen optimoinnin näkökulmasta. Tavoitteena oli muodostaa kokonaiskuva eri varojenjakotilanteista, joissa rahastosta nostaminen on verotehokasta ottaen huomioon tilannekohtaiset veroriskit.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin tapaustutkimuksena. Tutkimusaineisto kerättiin haastatteleamalla kolmea alan asiantuntijaa. Haastattelumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua. Olemassa olevia SVOP-rahastonoston hyötyjä ja riskejä arvioitiin verotuksen näkökulmasta eri varojenjakotilanteissa saatavilla olevan tutkimusaineiston sekä haastattelujen pohjalta.</p> <p>Tulokseksi saatiin, että varojen nostaminen SVOP-rahastosta voi tarjota sijoittajalle edullisen tavan varojenjakoon. Veroriskien tunnistamisesta todettiin, että asiakirjojen oikeaoppisella laadinnalla on vaikutusta siihen, miten nostettava tulo lopulta verotetaan sijoittajan verotuksessa. Vaihtoehtolaskelmien tekemisellä varmistetaan oikean varojenjakotavan valinta.</p> <p>Johtopäätöksenä todettiin, että vaikka varojen nostaminen SVOP-rahastosta on houkuttelevaa sijoituksen tehneelle, se ei ole riskitöntä. Verotukseen liittyvät riskit ovat tunnistettavissa lakeihin ja verottajan ohjeistukseen perehtymällä. Verotehokkuus ei toteudu kaikissa jakotilanteissa sijoituksen tehneen odottamalla tavalla: riskit kohdistuvat SVOP-rahaston suunnattuun palauttamiseen, jos sijoitusdokumentit eivät ole kunnossa ja useamman osakkaan yhtiöissä vain yksi osakas tekee SVOP-sijoituksen.</p>		
Avainsanat (asiasanat) SVOP-rahasto, verotehokkuus, varojenjakotilanteet, lait ja ohjeistukset		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author Salomaa Salla	Type of publication Bachelor's thesis	Date June 2020 Language of publication: Finnish
	Number of pages 58	Permission for web publication: X
Title of publication Tax efficient refunds in distributing dividends from the reserve for invested non-restricted equity		
Degree programme Business Administration		
Supervisor Kananen, Marja-Liisa		
Assigned by Accotilit Oy		
<p>Abstract</p> <p>The thesis aimed to estimate tax efficient refunds from the reserve for invested non-restricted equity, or SVOP fund, in various instances of dividend payment. The analysis focused on SVOP fund periods of tax effective returns in various situations, and unfavourable instances of cash withdrawals regarding reserve refunds from a tax benefit perspective. The goal was to create an overview of various instances of dividend payment, in which withdrawing funds from the reserve is tax effective taking into account occasional tax risks.</p> <p>The thesis was a case study. The data was collected by interviewing three experts in the field. The benefits and risks of buying an SVOP fund were evaluated from a taxation perspective in various instances of dividend payments on the basis of available data and interviews.</p> <p>The results showed that withdrawing collateral from an SVOP fund offers the investor an affordable way to pay dividends. Identifying tax risks showed that writing out the documents properly affects the investor's taxation. The correct way to pay dividends is confirmed through alternative calculations.</p> <p>While withdrawing collateral from an SVOP fund might be tempting for an investor, it is not risk free from a tax perspective. Tax risks can be identified by knowing the law and guidelines. Tax efficiency of the dividend payments is not always what the investor would hope for; if the investment documents are not valid and only one shareholder in a company of many makes the investment, the risks can materialize in the refunds of an SVOP fund.</p>		
Keywords/tags (subjects) Non-restricted equity fund, tax efficiency, dividend payment, laws and guidelines		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Tutkimusasetelma	4
2.1	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	4
2.2	Tutkimusote- ja menetelmät.....	5
2.3	Tutkimuksen luotettavuus.....	8
2.4	Aikaisemmat tutkimukset	9
3	Osakeyhtiön varojenjakso ja varojenjaon verotus.....	11
3.1	Osakeyhtiön eri varojenjakotavat	11
3.1.1	Osakepääoma	12
3.1.2	Voittovarot.....	12
3.1.3	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	13
3.1.4	Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen	14
3.1.5	Yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen	15
3.2	Varojenjaon verottaminen	15
3.2.1	Luovutuksena verottaminen	16
3.2.2	Osinkotulona verottaminen	17
4	SVOP-rahaston palauttaminen ja sen verotus	17
4.1	SVOP-rahaston palautusta koskevia säännöksiä.....	18
4.2	SVOP-rahaston palautus osinkona ja pääomanpalautuksena	18
5	SVOP-rahaston palauttamisen sudenkuopat	19
5.1	10 vuoden sääntö	20
5.2	SVOP-rahaston saastuminen	21
5.3	SVOP-rahaston väärä muodostumistapa	24
5.4	Epäselvästi yksilöity SVOP-rahaston palauttaminen.....	27
5.5	SVOP-rahaston palauttamisen tulkinta laittomaksi varojenjaoksi.....	27
5.6	Korvamerkitty SVOP-rahasto.....	28

	2
6 SVOP-rahaston verotehokkaat palautusajankohdat eri tilanteissa	29
6.1 Voitonjakotilanteet: SVOP-rahaston palauttaminen nettovaraosiongon sijaan tai sen lisäksi	29
6.2 Yrityskauppa- ja sukupolvenvaihdostilanteet	31
7 Tutkimustulokset.....	32
7.1 Tutkimuksen toteutus	32
7.2 SVOP-rahastopalautusta suosivat tilanteet	34
7.3 SVOP-palautuksessa huomioon otettavat asiat	36
7.4 Yleisimpiä sudenkuoppia jakotilanteissa.....	38
7.5 Tilintarkastuksen ja verokonsultoinnin tunnistettuja yhteisiä SVOP-haasteita ja korvamerkitty SVOP	42
8 Johtopäätökset.....	45
9 Pohdinta.....	47
Lähteet	51
Liitteet	54
Liite 1. Yhtiökokouspöytäkirjamalli SVOP-rahaston muodostamisesta	54
Liite 2. Teemahaastattelun runko.....	55
Liite 3. Laskelma yrityskauppatilanteessa SVOP-rahastonoston verotehokkaasta hyödyntämisestä ennen myyntitilannetta	56
Liite 4. SVOP-rahaston käsittelyohje tilitoimistolle	57
Liite 5. Hankintamenon loppuminen SVOP-rahastopalautuksessa.....	58

1 Johdanto

Osakeyhtiölain uudistuksen myötä vuonna 2006 mahdollistui sijoittaa varoja sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon (jäljempänä SVOP-rahasto). Se on yksi vaihtoehtoisista tavoista pääomittaa osakeyhtiötä ja kasvattaa yhtiön nettovarallisuutta. SVOP-rahasto tarjoaa sijoittajalle edullisen tavan nostaa varallisuutta yhtiöstä: normien täytyessä pääomanpalautus käsitellään luovutusvoittoverosäännöksiin verovapaana. SVOP-rahaston tarjoamat hyödyt eivät rajoitu ainoastaan voitonjakotilanteisiin, vaan SVOP-rahasto tarjoaa mahdollisuuksia pääomien verotehokkaaseen järjestämiseen myös muun muassa silloin, kun yrityksestä ollaan luopumassa myymisen tai sukupolvenvaihdoksen myötä.

Vaikka SVOP-rahastosta on selkeitä hyötyjä sijoittajalle itselleen, voi siitä myös koitua ongelmia tilanteissa, joissa ei ole mahdollisuutta todentaa sijoituksen alkuperäistä tekijää ja ajankohtaa tai yksilöidä rahastoa, josta varoja ollaan nostamassa. Yleensä ongelmien taustalla on joko osittain puutteellinen tai kokonaan puuttuva SVOP-rahaston dokumentointi.

Työn tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyö on toteutettu toimeksiantona Accotilit Oy:lle. Accotilit Oy on tampere-lainen Taloushallintoliiton auktorisoima täyden palvelun tilitoimisto, jossa työskentelee 13 taloushallinnon ammattilaista. Tilitoimisto tarjoaa kirjanpidon ja palkanlaskennan palveluiden lisäksi yritysjärjestely- ja verokonsultointipalveluja. Palvelutarjonta mahdollistaa sekä perinteisten paperitositteisiin perustuvien kirjanpitoasiakkaiden että täysin sähköisten taloushallintoasiakkaiden hoitamisen yrityksen koko elinkaaren ajan. (Taloushallinnon palvelut yrityksesi elinkaaren kaikkiin vaiheisiin n.d.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä taloushallintoalan ammattilaisten asiantuntemusta SVOP-rahaston muodostamis- ja varojenjakotilanteista. Samalla pyritään tutki- maan niitä SVOP-rahastoihin liittyviä ongelmatilanteita, joihin tutkimukseen osallistu- vat asiantuntijat ovat työssään törmänneet.

Työn tavoitteena on asemoida SVOP-rahaston palauttaminen osaksi muita varojenjakotilanteita ja sen jälkeen keskittyä SVOP-rahaston palauttamisen erityiskysymyksiin osakeyhtiön varojenjaossa. Tavoitteena on arvioida verotehokkuuden nimissä veroriskejä, jotka kohdistuvat rahastopalautuksiin. Riskit ovat tilannesidonnaisia, ja usein niiden selvittämiseksi on laadittava laskelmat tukemaan tarjolla olevaa tietoa, ennen kuin voidaan antaa pätevää suositusta. Opinnäytetyö pyrkii pureutumaan syvällisesti varojenjakotilanteiden eroihin ja näin tarjoamaan näkökulmaa tilitoimistoalan ammattilaisille siitä, miten SVOP-rahastoa voi hyödyntää yhtiöiden pääomanhuollossa ja yrittäjän henkilökohtaisen talouden turvaamisessa.

2 Tutkimusasetelma

2.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen kohteena on aina reaali maailman ilmiö. Siihen liittyy ratkaistava ongelma. Tutkimusongelman kautta johdettuja kysymyksiä kutsutaan tutkimuskysymyksiksi. Niiden tehtävä on tuottaa kerätyn datan avulla vastaus asetetulle tutkimusongelmalle. (Kananen 2015, 55.)

Opinnäytetyön tutkimusongelma on, miten hallitaan veroriskit sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston verotehokkaassa palauttamisessa. Tutkimustyö on rajattu siten, että sen analyysi tehdään verotehokkuuden näkökulmasta ja riskejä kartoitetaan mahdollisia ”sudenkuoppia” läpikäymällä. Lisärajauksena työssä käsitellään ainoastaan ei-julkisia osakeyhtiöitä. Lisärajaus tehdään jättämällä elinkeinotoiminnan harjoittamisen muodoista maatalouden harjoittaminen työn ulkopuolelle.

Ennen vuotta 2006 verolainsäädäntö ei ottanut säännöksissään kantaa yhtiön vapaaseen omaan pääomaan kuuluvan rahaston varojenjaon käsittelyyn verotuksessa. Nykyinen osakeyhtiölaki, L 624/2996, astui voimaan 1.9.2006. Tällöin osakeyhtiölakiin lisättiin säännökset sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta. SVOP-rahastoon on

mahdollista tehdä vastikkeellisia ja vastikkeettomia pääomasijoituksia, siirtää varallisuutta edellisten tilikausien voittovaroista, kohdistaa yritysjärjestelytilanteissa osakkeiden merkintähinta tai osa siitä ja merkitä yritysjärjestelyjen myötä varallisuutta. (Pajala & Savander 2020.) Varojen jaossa noudatetaan osakeyhtiölain säännöstöä noudattaen samoja menettelyperiaatteita kuin osinkoa jaettaessa (L 624/2996, 8:2 §).

Tutkimusongelmaa lähestytään kolmen erillisen tutkimuskysymyksen kautta. Niihin vastaamalla tarjoutuu selkeä kuva eri varojenjakotilanteiden sijoitetun vapaan oman pääoman rahastopalautusten oikea-aikaisuudesta ja verotehokkuudesta. Oikea-aikaisuus ja verotehokkuus yhdessä mahdollistavat parhaassa tapauksessa SVOP-sijoittajalle täysin verovapaan rahastopalautuksen.

- 1) Milloin ja miksi sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoa pitää ja kannattaa palauttaa?
- 2) Mitä riskejä on huomioitava, jotta välttyään virheiltä sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston nostossa?
- 3) Mitkä ovat sijoitetun vapaan oma pääoman rahaston verotehokkaan palauttamisen kriteerit?

2.2 Tutkimusote- ja menetelmät

Opinnäytetyö toteutetaan tapaustutkimuksena. Tutkimuksella on aina jokin tarkoitus tai tehtävä, joka ohjaa tutkimusstrategisia valintoja (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2009, 135–137). Tapaustutkimus nähdään tutkimusstrategiana menetelmäkokonaisuuden sijaan. Ominaista on muodostaa kokonaisuus tutkittavan ilmiön ympärille siten, että mahdollistuu ymmärryksen lisääminen tiettyä ilmiötä kohtaan ilman pyrkimystä yleistettävyyteen. Menetelmäksi tapaustutkimus soveltuu silloin, kun halutaan ymmärtää tutkittavaa kohdetta syvällisesti ja ottaa huomioon siihen liittyvä konteksti. Se luokitellaan laadullisen tutkimusotteen menetelmäksi, vaikka se mahdollistaa myös muiden kuin laadullisten menetelmien käytön. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Laadullisella ja tapaustutkimuksella on Kananen (2014, 23, 28, 54) mukaan samoja piirteitä. Kananen (2014, 29–33) toteaa, että laadulliselle tutkimukselle ominaista on ongelman ratkaiseminen yhtä menetelmää käyttämällä. Laadullinen tutkimus soveltuu erityisesti ilmiöihin, joista ei ole tietoa, teorioita eikä aiempaa tutkimusnäyttöä tai kun halutaan syvällinen näkemys tutkittavasta ilmiöstä, luoda uusia teorioita sekä luoda selkeä kuvaus ilmiöstä. Tavoitellaan ymmärrystä ja selkokielistä tulkintaa tutkittavasta ilmiöstä.

Tapaustutkimuksen toteuttamisen perusedellytys on mixed-tutkimusstrategian eli monimenetelmäisyyden hyödyntäminen. Puhutaan triangulaatiosta menetelmävalinnoissa. (Kananen 2008, 84.) Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2016) mukaan triangulaatio voidaan jakaa neljään eri kategoriaan: aineisto-, tutkija-, teoria- ja menetelmätriangulaatioon. Aineistotriangulaation hyödyntäminen tarkoittaa sekä primäärisen eli uuden tiedon hankkimista että sekundääriseen eli jo olemassa olevan tutkimusaineiston käyttöä monipuolisesti. Soveltuvia tutkimusaineistoja tämältyyppisessä tutkimustyössä ovat haastattelujen, dokumenttien sekä verkko- ja kirjallisuuslähteiden hyödyntäminen (Kananen 2015, 81). Tapaustutkimukseen kohdistuu myös aineiston esittämistapaan liittyvä vaade: aineisto tulee esittää tutkimuksessa siten, että päättelyketju on muidenkin kuin kirjoittajan todennettavissa. Tapaustutkimuksen uskottavuus ja luotettavuus vahvistuvat, kun se toteutetaan menetelmään kohdistuvien vaatimusten mukaisesti. (Kananen 2008, 84.)

Aineistonkeruumenetelmät

Laadullisen tutkimuksen käytetyin aineistonkeruumenetelmä on haastattelu, joka voidaan jakaa tiukasti rajoitettuun strukturoituun lomakehaastatteluun, puolistrukturoituun teemahaastatteluun ja avoimeen syvähaastatteluun. (Kananen, 2008, 73.) Teemahaastattelu on aineistonkeruumenetelmänä strukturoitumaton ja sen avulla pyritään eri teemojen kautta ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä. Teemojen tehtävä on muodostaa haastattelun myötä kokonaisuus tutkittavan ilmiön osa-alueista. Kysymykset etenevät tässä menetelmässä teemoittain ja niitä ei ole strukturoidun haastattelun tapaan määritelty, vaan haastattelu etenee keskustelun ja esiin nousseiden kysymysten kautta aina syvemmälle käsiteltävään teemaan. Kun teema on käsitelty, siirrytään eteenpäin seuraavaan teemaan yksi kerrallaan. (Kananen 2015, 144–146.)

Tutkimusaineisto tähän opinnäytetyöhön on kerätty haastatteluilla, erilaisia dokumentteja tutkimalla sekä verkko- ja kirjallisuusaineistoa hyödyntäen. Näin tulee hyödynnettyä sekä primäärisiä että sekundäärisiä aineistoja, mikä mahdollistaa työn luotettavuuden lisäämisen aineistotriangulaation keinoin. Haastattelutekniikkana opinnäytetyössä käytetään teemahaastattelua, jonka avulla muodostuu ymmärrys sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston verotehokkuudesta eri varojenjakotilanteissa sekä veroriskeistä käytännön tasolla.

Teemahaastattelulla kerätty aineisto litteroidaan eli kirjoitetaan auki valitulla tarkkuustasolla. Litteroinnin tarkkuustasoja on kolme: tarkin sanatarkka litterointi, välimallinen yleiskielinen litterointi sekä kevyin vaihtoehto propositiotason litterointi. Tarkin taso huomioi pelkän puheen lisäksi myös eleet ja äänenpainot. Tarkimman tason vastakohta huomioi ainoastaan aineiston ydinsisällön. Usein kuitenkin riittävä taso on huomioida lauseen asiasisältö tiivistettynä. Mikäli halutaan tuoda esille sanonnan aitous, voidaan käyttää sanatarkkaa kuvausta suoraan sitaattina, jolloin se voi antaa lisäarvoa halutulle sanomisen kohteelle. (Kananen 2008, 80.)

Aineiston analysointimenetelmät

Analyysivaiheessa hyödynnetään sisällönanalyysia. Se voidaan jaotella sisällön analyysiksi ja sisällön erittelyksi. Sisällön analyysia hyödynnetään kvalitatiivisessa tutkimuksessa ja sisällön erittelyä kvantitatiivisissa prosesseissa. Kvalitatiivisessa opinnäytetyössä sisällön analyysin tehtävänä on pyrkiä aineiston kuvaamiseen sanatarkasti, mutta tiiviissä ja yleisessä muodossa. Sen vaiheisiin luetaan aineiston pelkistäminen eli redusointi, klusterointi eli koodatun aineiston läpikäynti hakemalla samanlaisuuksia ja eroavaisuuksia sekä abstrahointi eli oleellisen tiedon erittely epäolennaisesta. (Kananen 2008, 94.)

Teemahaastatteluiden toteuttamisen jälkeen saatu, vielä hajallaan oleva aineisto kootaan yhteen. Aineiston yhteen kokoaminen mahdollistaa johdonmukaisten tutkimustulosten kirjoittamisen. Ensimmäiseksi teemahaastattelulla kerätty aineisto litteroidaan sanatarkasti ilman tarkimman tason äännähdyksiä ja täytesanoja, jolloin hyödynnetään välimallin litterointia kolmesta eri vaihtoehdosta. Tämän jälkeen suoritetaan litteroidun aineiston yhteismitallistaminen eli koodaus ja analysointi. Litteroitu

aineisto värikoodataan tutkittavan ilmiön ympärille siten, että sisällön analysointia voidaan toteuttaa teemoittain. Värikoodauksen jälkeen pyritään analysoimaan aineistoa hakemalla rakenteita, säännönmukaisuuksia, teemoja ja malleja. (Kananen 2008, 81.) Teemoittelussa analysoidaan koodaten ja kvantifioiden haastatteluaineistoa, sillä teemojen sisältä voi nousta uusia teemoja. Tavoitteena on muodostaa kukin teeman alle haastatteluista esiin nousseet teemaan liittyvät kohdat tai tiivistelmät, jolloin haastateltavien sitaattien käyttö tutkimustyössä mahdollistuu. (Kananen 2008, 90–91.)

2.3 Tutkimuksen luotettavuus

Opinnäytetyön tulosten tulee olla luotettavia, joten on varmistuttava siitä, että lopputulos täyttää luotettavuuden kriteerit. Luotettavuustarkastelua toteutetaan jokaisessa tutkimustyön vaiheessa kahden pääkäsitteen, validiteetin ja reliabiliteetin, avulla. Perustellut ja oikeat ratkaisut nojautuvat näihin kahteen käsitteeseen ja niiden sisältöön. Validiteetti tarkoittaa oikeiden asioiden tutkimista ja reliabiliteetti tutkimustulosten pysyvyyttä. Se tarkoittaa tutkimuksen toistettavuustilanteessa tutkimustulosten pysymistä samana. (Kananen 2015, 342–343.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteereitä ovat tutkimuksen arvioitavuus, siirrettävyys, tulkinnan ristiriidattomuus, vahvistettavuus sekä saturaatio. Tarkka dokumentointi lähtötilanteesta ja tehdyistä oletuksista varmentaa siirrettävyyttä, jolloin tutkimustulosten pitävyys muissa konteksteissa varmentuu. On huomioitava, että laadullisen tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä, vaan aina tutkimuskohtaisia. Hyvä dokumentaatio mahdollistaa ulkopuolisten arvioijien käyttämisen tarkastamaan ratkaisujen virheettömyyttä. Tämä tunnetaan riippuvuuden varmistamistekijänä. Kun muut tutkijat päätyvät samaan lopputulokseen ollen yksimielisiä tutkimustuloksista, tunnetaan käsite vahvistettavuutena. (Kananen 2008, 125–128.)

Luotettavuuden kannalta laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää ymmärtää aineiston saturaation käsite. Se tarkoittaa aineiston keräämistä niin kauan, kun kerätty aineisto tuo uutta tutkimukseen. Kun aineistoon ei saada tutkittavilta enää mitään uutta tut-

kimisen arvoista, tulee aineistosta kylläntynyt. (Kananen 2008, 174.) Saturaation aiheuttamaa tilaa tavoitellaan haastatteluissa, jolloin voidaan olla varmoja siitä, että saatua aineistoa on riittävästi tutkittavan aiheen ympäriltä. Aineistotriangulaatiota hyödyntämällä saadaan parempi ote tutkittavasta ilmiöstä tai vahvistusta tehdyille tulkinnalle. (Kananen 2008, 178–179.)

Tutkimustyön luotettavuus pyritään varmistamaan huolellisella dokumentaatiolla työn eri vaiheissa. Tulosten luotettavuutta lisätään tässä opinnäytetyössä tutkimusongelman ratkaisemisen kannalta soveltuvimpien haastateltavien valinnalla. Haastateltaviksi valitut ovat taloushallinnon alan ammattilaisia, joilla jokaisella on takanaan useamman vuosikymmenen ura kyseisellä sektorilla eri tehtävissä. Luotettavuutta lisäävää triangulaatiota hyödynnetään yhdistämällä haastattelusta kerättyä aineistoa kirjallisuus- ja verkkolähteistä saatuihin sekundäärisiin aineistoihin.

Tässä opinnäytetyössä kuvatut tutkimustulokset ovat tapauskohtaisia eri varojenjakotilanteet huomioiden, ne eivät ole suoranaisesti yleistettävissä. Jokainen varojenjakotilanne on omanlaisensa yksittäistapaus, ja verotehokkuus on mietittävä erikseen tapauksen lähtökohdat huomioon ottaen. Tutkimustulosten luotettavuuden arvioinnissa suurin painoarvo annetaan saaduille yhtäläisyyksille, jotka toistuvat sekundäärisessä tutkimusaineistossa että haastattelutuloksissa. Sekundäärinen aineisto muodostaa pohjan haastatteluille, mutta tutkittavilla on kokemusta erilaisista varojenjakotilanteista, joissa lähtökohdat ja tilanteet ovat yksilöityjä ja erilaisia, mikä mahdollistaa tutkimukselle monipuolisemman näkökulman.

2.4 Aikaisemmat tutkimukset

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoa arvioivia opinnäytetöitä on tehty Suomessa aiemmin useita. Tässä opinnäytetyössä käsitellään eri tilanteita, joissa SVOP-rahasto on mahdollista ja järkevää palauttaa verotehokkuuden näkökulmasta veroriskit huomioiden, mikä on uusi näkökulma jo tehtyihin töihin nähden. Aiemmin on tehty pääasiassa pro gradu-tutkielmia, joissa on käsitelty osittain verotuksellisesti tiettyä varojenjakotilannetta, mutta ei kaikkia tutkittavissa olevia.

Aikaisemmin toteutettuja tutkimustöitä etsittiin suomalaisten ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen Finna-tietokannoista. Etsinnässä käytettiin hakusanoja ”SVOP-rahasto verotus” TAI ”Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto”. Näillä hakusanoilla saatiin tulokseksi useita kymmeniä viitteitä, joista yksikään ei käsitellyt laajemmin varojenjakotilanteita verotehokkuuden näkökulmasta, vaan tutkimukset olivat ennemminkin rajattu tiukasti tiettyyn jakotilanteeseen. Hakusanoilla löytyy lisäksi useita tutkimustöitä ammattikorkeakoulujen Theseus-tietokannasta, joissa käsitellään sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston perinteistä palauttamisprosessia. Tarkasteltaessa saatuja viitteitä kokonaisuutena, voi todeta, että vain osa saaduista hakutuloksista viittasi suoranaisesti verotehokkuuteen ja riskien tunnistamiseen.

Uutuusarvoa työlle tuo se, että tavoitteena on laatia ohjeistus tutkimuksen muodossa eri varojenjakotilanteista SVOP-rahaston verotehokkaasta hyödyntämisestä sekä niin kutsutuista sudenkuopista SVOP-rahaston nostotilanteissa. Liitteessä 4 esitellään ohjerunko SVOP-rahaston käsittelyyn. Tässä opinnäytetyössä pyritään hakemaan laajempaa näkökulmaa SVOP-rahaston jakomahdollisuuksiin eri tilanteita esiin tuomalla. Tutkimustyössä tavoitellaan taloushallinnon ammattilaisen SVOP-rahastoon liittyvän tieto-aidon kehittämistä, joka samalla turvaa asiakkaan SVOP-sijoitukselle oikea-aikaisen ja verotehokkaan opastuksen palautuksen veroriskit huomioiden. Tavoitteena on tuoda lisäarvoa tilitoimiston näkökulmasta katsottuna – tavoitellaan asiantuntevaa ja osaavaa rahasto- ja veroasiantuntemusta tilitoimistoympäristössä.

Opinnäytetyön aihetta lähinnä lienee Soinin (2016) pro gradu-tutkielma ”Yritysjärjestelyt ja svop-rahasto –rahaston muodostuminen ja varojenjaon verotus”, jossa Soinin käy läpi eri vaihtoehdot yritysjärjestelyiden vaikutuksesta omaan pääomaan. Yritysjärjestelyiden läpikäynnin lisäksi hän viittaa tutkielmassaan yleisellä tasolla SVOP-rahaston verokohteluun sekä käy läpi vertaillen osingon ja vapaan oman pääoman luovutuksen periaatteita. Kirjoittaja toteaa työssään, että oikeuskäytäntöä tulee selventää yritysjärjestelyjen yhteydessä muodostuneesta SVOP-rahastosta tapahtuvan varojenjaon verokohtelun osalta.

Toinen tätä aihetta sivuava työ on Ritanotkon (2013) pro gradu-tutkielma ”Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon sijoittamisen ja rahaston varojen jaon ongelmakohtat”. Tutkielmassa Ritanotko (2013) kartoittaa SVOP-rahastoon sijoittamiseen ja rahaston varojenjakoön liittyviä ongelmakohtia sekä etsii niihin mahdollisia ratkaisukeinoja. Käytetty aineisto pohjautuu ammattialan lehtikirjoituksiin, joita kirjoittaja analysoi ja hakee analysoinnin kautta eri vaihtoehtoisia ratkaisutapoja. Vaikka kirjoittaja käsittelee työssään verotehokkuutta SVOP-rahaston näkökulmasta katsottuna, ei hän ota kantaa kaikkiin mahdollisiin tilanteisiin, joissa voidaan törmätä verotuksellisiin sudenkuoppiin.

3 Osakeyhtiön varojenjako ja varojenjaon verotus

3.1 Osakeyhtiön eri varojenjakotavat

Osakeyhtiön varojenjako tapahtuu yhtiön vapaasta omasta pääomasta, joka koostuu edellisten tilikausien sekä nykyisen tilikauden voittovaroista ja rahastoista, kuten SVOP-rahastosta. Käytettävissä oleva vapaan oman pääoman enimmäismäärä varojenjakoön määrittyy lähtökohtaisesti yhtiön viimeisen vahvistetun taseen mukaan (Manninen & Savander 2018). Osakeyhtiölaissa säädetään ne tavat, joilla varallisuutta voidaan jakaa osakkeenomistajille (L 624/2006, 13:1 §). Yhtiö voi alentaa omaa osakepääomaansa, jakaa osakkaille voittovaroista osinkoa tai SVOP-rahastoa, hankkia tai lunastaa omia osakkeitaan tai jakaa yhtiön varallisuutta purkamalla ja poistamalla se rekisteristä (L 624/2006, 13:1 §).

Osakeyhtiölaki määrää niistä tilanteista, jolloin varojen jakaminen käytettävissä olevasta pääomasta on kiellettyä. Varoja ei saa jakaa, kun jaosta päätettäessä tiedetään tai pitäisi olla tiedossa, että yhtiö on maksukyvytön tai jako aiheuttaa maksukyvyttömyyden (L 624/2006, 13:2 §). Mikäli varoja jaetaan ilman liiketaloudellista perustetta muun liiketapahtuman puitteissa, joka vähentää yhtiön varallisuutta tai lisää sen velkoja, tulkitaan jako laittomaksi varojenjakamiseksi. Varojen jakaminen ennen kuin yhtiö on rekisteröitynyt, tulkitaan osakeyhtiölaissa laittomaksi. (L 624/2006, 13:1 §.)

3.1.1 Osakepääoma

Osakeyhtiöstä voidaan jakaa varoja osakepääomaa alentamalla. Kun osakkeilla on tietty nimellisarvo, ei osakepääomaa saa alentaa alle niiden yhteenlasketun määrän. Nimellisarvo voidaan määrätä yhtiöjärjestyksessä, jolloin osakepääomaan on merkittävä perustamisen yhteydessä jokaisen osakkeen osalta vähintään nimellisarvon määrä. Järjestelmän ollessa nimellisarvoton, ei osakkeilla ja osakepääomalla ole riippuvuussuhdetta, jolloin vaatimusta osakepääoman alentamisen rajasta ei ole. (Walden 2010.)

Osakeyhtiölain 14:1 §:n mukaan osakepääoman alentamiselle on yhtiöoikeudellinen peruste sellaisissa tilanteissa, joissa pääomaa alentamalla voidaan kattaa välittömästi vahvistettu tappio siltä osin, johon vapaata omaa pääomaa ei ole riittävästi käytettävissä. Lainkohta mahdollistaa tämän lisäksi varojen jakamisen osakkeenomistajille tai varallisuuden siirtämisen osakepääomasta vapaan oman pääoman rahastoon. (L 624/2006, 14:1 §.)

Palauttamistilanteessa on pidettävä huoli velkojainsuojamenettelyn toteutumisesta osakeyhtiölain säännöstöön 14:2 § ja 14:7 § perustuen. Menettely tarkoittaa sitä, että osakeyhtiön velkojalla on oikeus vastustaa osakepääoman alentamista 14:3 § nojalla. (L 624/2006, 14:3 §.) Osakepääoman rekisteröinnin alentamishetkestä lukien seuraavan kolmen vuoden aikana yhtiö ei voi jakaa varoja osakkeenomistajille määräaikaisen varojenjakokiellon puitteissa ilman velkojainsuojamenettelyä. (L 624/2006, 14:2.2 §; 14:7 §.)

3.1.2 Voittovarot

Aikaisempien tilikausien voittovarojen jakaminen osakkeenomistajille on aina osinkoa ja siitä säädetään osakeyhtiölaissa. Osingon jakaminen perustuu yhtiökokouksen päätökseen voitonjaosta. Päätöksessä on mainittava se tase-erä, josta voitto jaetaan. (L 624/2006, 13:6 §.) Osakeyhtiölain mukaan osingon jakamisen on perustuttava viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen (L 624/2006, 13:3 §). Yhtiön taloudellinen asema on huomioitava olennaisten muutosten osalta osinkoa jaettaessa siten, että se ei vaarannu (L 624/2006, 13:2 §).

Osakeyhtiölaki mahdollistaa väliosingon jakamisen. Tällöin voitonjako on mahdollista toteuttaa meneillään olevalta tilikaudelta. Tämä perustuu siihen, että osakeyhtiölain 13:3 § määrää jakoperusteeksi viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen, ei päättyneeltä tilikaudelta vahvistettua tilinpäätöstä. Jakotapa vaatii ylimääräisen yhtiökokouksen vahvistaman välitilinpäätöksen. (L 624/2006, 13:3 §.) Waldenin (2010) mukaan tulevaisuudessa väliosingon verosäännöksiin saattaa kohdistua muutoksia. Väliosingon ylittäessä varsinaisen tilinpäätöksen voiton, verotettaisiin ylimenevä osuus erityisen raskaasti. Osakeyhtiölain 13:1 § säännökseen perustuen tämä on tulkittavissa laittomaksi varojenjaoksi voiton ylittävältä osalta (L 624/2006, 13:1 §).

Edellä mainittujen vaihtoehtojen lisäksi on mahdollista jakaa osinkoa niin kutsuttuna sijaisosinkona. Tuloverolaissa saatu sijaisosinko rinnastetaan osinkoon (L 1535/1992, 33 d:3 §). Sitä ei ole määritelty tarkemmin. Kyseessä on korvaus, joka on siirtynyt väliaikaisesti toiselle verovelvolliselle sopimuksen pohjalta. Tällaisia sopimuksia ovat osingon sijasta osakkeita koskeva lainaussopimus, takaisinostosopimus tai muu sellainen sopimusjärjestely, jolla on oikeus osingon saamiseen. (L 1535/1992, 33 d:3 §.)

3.1.3 Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto

Nykyisen osakeyhtiölain tultua voimaan 1.9.2006 mahdollistui osakeyhtiöön lisättyjen sääntöjen myötä sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston eli SVOP-rahaston hyödyntäminen (Luukela & Savander 2020). SVOP-rahasto kuuluu osakeyhtiön vapaaseen omaan pääomaan. SVOP-rahastoon tehtävän sijoituksen ei tarvitse aina olla rahallinen panostus. Se voi olla myös muu omaisuussijoitus eli apporti, joka pätee ainoastaan osakepääomasijoituksissa. Pääomalainasaatava tai muu saatava voidaan konvertoida oman pääoman ehtoiseksi sijoitukseksi ja merkitä SVOP-rahastoon. (Pajala & Savander 2020.)

SVOP-rahastosijoitus voi olla vastikkeellinen, jolloin sijoittaja saa sijoituksensa vastineena osakkeita tai se voi olla vastikkeeton. Vuoden 2006 osakeyhtiölain uudistus mahdollisti sen, että osakas teki yhtiöönsä oman pääoman ehtoisen sijoituksen, jonka hän myöhemmin saattoi nostaa takaisin. Muutos laajensi erityisesti listaamat-

tomien yhtiöiden pääomitusta, kun aiemmin yleensä pääomailainan muodossa annettu ja tilinpäätöksessä vieraan pääoman eräksi luetun lainan sijaan saattoi tehdä sijoituksen suoraan omaan pääomaan, yhtiön vakavaraisuuden tunnuslukujen kohentamiseksi. (Pajala & Savander 2020.)

Mikäli sijoitus on vastikkeeton, on huomioitava mahdollinen lahjaverotus, sillä vastikkeeton SVOP-sijoitus lisää olemassa olevien osakkeiden arvoa (Alhola 2018). SVOP-rahastosijoitus voidaan toteuttaa myös kokonaan yhtiön ulkopuolelta tulevalta taholta. Lait tai verottajan ohjeistus eivät aseta esteitä tälle (Pajala & Savander 2020).

SVOP-rahasto muodostuu osakeyhtiölain 8:2 § mukaan niin, että se osa osakeannin merkintähinnasta, jota ei merkitä osakepääomaan, merkitään SVOP-rahastoon (L624/2006, 8:2 §). Vastikkeeton sijoitus on mahdollinen tilanteessa, jossa siitä on tehty sopimus sijoittajan ja sijoituksen saavan yhtiön välillä. Tällaista oman pääoman sijoitusta ei merkitä muuhun rahastoon. (Pajala & Savander 2020.)

3.1.4 Omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen

Osakeyhtiölaki sallii yhtiön omien osakkeiden lunastamisen osakkaalta joko alentamalla osakepääomaa tai hyödyntämällä osakkeiden lunastukseen tai hankintaan yhtiön vapaata omaa pääomaa. Omien osakkeiden ostamista on rajoitettu siten, että yksityinen osakeyhtiö ei saa hankkia kaikkia omia osakkeitaan. (L 624/2006, 15:11 §.)

Yhtiön lunastaessa tai hankkiessa omia osakkeitaan osakeyhtiölain 15:11 §:ssä tarkoitetulla tavalla osakkaaltaan, sovelletaan normaaleja luovutusvoittosäännöksiä. Säännöksiä ei voida soveltaa tilanteessa, jossa lunastus täyttää verotusmenettelylain nojalla peitelty osingon tunnusmerkistön (L 1558/1995, 29 §).

Verottaja voi tulkita verotusmenettelylain nojalla omien osakkeiden lunastamisen tai ostamisen peitellyksi osingoksi. Merkitystä on sillä, miten lunastaminen vaikuttaa omistajasuhteisiin. Mikäli osakkeita lunastetaan kaikilta osakkailta samassa suh-

teessa, tulkitaan tämä vapaasta pääomasta suoritettu varojenjako peitellyksi osingoksi, sillä jako on tehty tällöin samassa suhteessa kuin osinkoa olisi jaettu. Osingonjakotilanne on haluttu kiertää lunastus- tai ostotoimilla. (L 1558/1995, 29:2 §.)

3.1.5 Yhtiön purkaminen ja rekisteristä poistaminen

Yhtiö puretaan tilanteessa, jossa se lopettaa toimintansa tekemättä sukupolvenvaihdosta tai yrityskauppaa tai ajautuu konkurssiin. Yhtiön purkamiselle ei vaadita esitetäviksi liiketaloudellisia syitä. Sen varat siirtyvät viimeisenä substanssiluovutuksena yhtiön osakkaille omistussuhteessa. Verokohtelu purkutilanteessa määräytyy elinkeinoverolain 51d § ja tuloverolain 27 § perusteella. (Kukkonen 2007, 239-241.) Yhtiön varallisuuden arvon muutokset realisoituvat verotuksessa, kun omaisuus luovutetaan osakkaille yhtiön purkautuessa. ”Kaikkien omaisuserien luovutushinnaksi katsotaan niiden käypä arvo, josta vähennetään omaisuuden verotuksessa poistamattomat hankintamenot” (Luukela & Savander 2017).

Osakkeenomistajalla on oikeus osakeyhtiölain 20:15 § määrittämällä tavalla jakoosuuteen yhtiön netto-omaisuudesta eli säästöstä. Purkutilanteessa yhtiön osakas vaihtaa purkautuvan yhtiön osakkeet yhtiöstä tulevaan jako-osaan. Se katsotaan verotuksellisesti vaihtoon verrattavana luovutuksena. Tällöin osakkaalle voi syntyä joko luovutusvoittoa tai -tappiota. Luovutusvoitto- ja tappiotilanteessa sovelletaan tulovero- ja elinkeinoverolain säännöstöä. (Immonen, Ossa & Villa 2014, 168-169.)

3.2 Varojenjaon verottaminen

Varojenjakoja verotetaan saajallaan joko osinkotulona tai luovutuksena. Listaamattomasta yhtiöstä saatu osinkotulo on yhteisöomistajalle verovapaata, mutta luonnolliselle henkilölle pääoma- tai ansiotuloa. Luovutuksena verotettavan varojenjaon verotuksen lähtökohtana on jaettavan varallisuuserän hankintameno yhteisön tai luonnollisen henkilön verotuksessa; hankintamenon ylittävästä varojenjaosta muodostuu pääomatulona verotettavaa voittoa. (Manninen & Savander 2018.)

3.2.1 Luovutuksena verottaminen

Pääomatuloksi luetaan tuloverolain 32 § mukaan omaisuuden tuotto, omaisuuden luovutuksesta saatu voitto ja muu sellainen tulo, jota varallisuuden katsotaan kerryttäneen. Pääomatulo voidaan jaotella juoksevaan ja kertaluontoiseen tuloon. Juoksevia tuloja ovat korko-, osinko-, ja vuokratulot, voitto-osuudet, henkivakuutuksen tuotto, metsätalouden pääomatulo sekä maa-aineksista saadut tulot. Kertaluontoiseksi tuloksi luetaan luovutusvoitot. Ero näiden välillä on se, että juoksevat pääomatulot saadaan ilman omaisuuden luovutusta. Luovutusvoitossa kyse on tilanteesta, jossa verovelvollinen luovuttaa luovutuksen kohteen omistusoikeuden. (Penttilä 2019.)

Omaisuuden luovutuksesta saatu voitto katsotaan veronalaiseksi pääomatuloksi tuloverolain 45.1 §:aan perustuen. Kun luovutetun omaisuuden myyntihinta ylittää sen hankintamenon ja hankkimisesta aiheutuneet menot, syntyy luovutusvoittoa. Omaisuuden luovutushinnan jäädessä alle sen hankintamenon, voittoa ei synny. (Kiuru & Määttä 2019.) Voiton osuuteen kohdistuu 30 prosentin pääomatulovero 30 000 euroon asti. Yli menevältä osuudelta veron määrä on 34 prosenttia. Omistajanvaihdostilanteessa luopujan ollessa luonnollinen henkilö tai kuolinpesä, ja kun kaupan kohde on ollut myyjän omistuksessa vähintään 10 vuotta, myyntihinnasta voidaan todellisen hankintamenon sijaan vähentää hankintameno-olettama, joka alle 10 vuoden omistuksessa on 20 prosenttia ja yli 10 vuoden omistuksessa 40 prosenttia. (Isotalo & Määttä 2017.)

Lähtökohtaisesti osakepääoman palautus verotetaan varojen palautustilanteessa osakkeenomistajien verotuksessa pääomanpalautuksena, mikä pääsääntöisesti johtaa tilanteeseen, että osakkeenomistajalle ei aiheudu veroseuraamuksia. Osakkeenomistaja saa yhtiöstä palautuksena varoja enintään sen määrään, jonka hän on sijoittanut. Verotettavaa voittoa ei synny. (L 624/2006, 14 §.)

3.2.2 Osinkotulona verottaminen

Luonnolliseen henkilön tai kuolinpesän listaamattomasta yhtiöstä nostama osinko jaetaan pääomatulo- ja ansiotulo-osinkoon. Tuloverolaki määrittää verotuskäytännön. Pääomatulo-osingoksi luetaan kahdeksan prosentin vuotuinen tuotto osingon-saajan omistamien osakkeiden matemaattiselle arvolle. ”Matemaattinen arvo osakkeelle lasketaan edellisen verovuoden nettovarallisuuden perusteella siten, että tilin-päätöshetkellä oleva nettovarallisuus (varat-velat) jaetaan yhtiön ulkona olevien osakkeiden määrällä” (Manninen & Savander 2018).

Osinkotuloa verotetaan 150 000 euroon asti siten, että siitä menee 25 prosenttia pääomatuloveroa ja loput 75 prosenttia on osakkaalle verovapaata. Yli 150 000 euron menevä osuus verotetaan 85-prosenttisesti veronalaisena pääomatulona ja 15-prosenttisesti verovapaana. Kun nostettava osinko ylittää 8 prosentin matemaattisen arvon, katsotaan se verotuksellisesti ansiotulo-osingoksi. Tällöin 75 prosenttia siitä verotetaan osakkaalla veronalaisena ansiotulona, loput 25 prosenttia ovat verovapaata tuloa. (Manninen & Savander 2018.)

Osinkotulojen verotus eroaa luonnollisen henkilön tai kuolinpesän nostamasta osinkotuloverotuksesta, kun saajana on edellä mainittujen sijaan listaamaton yhteisö. Kun kyseessä on listaamattoman yhteisön elinkeinotoimintaan kuuluvien osakkeiden tuottamat osingot, ovat ne verovapaita silloin saajalleen, kun myös niiden maksaja on listaamaton yhteisö. (Manninen & Savander 2018.)

4 SVOP-rahaston palauttaminen ja sen verotus

Vuoden 2016 alusta lukien voimassa ovat vain tuloverolain osingonjakoa määrittävä pääsääntö, jonka mukaisesti SVOP-rahaston palauttaminen verotetaan lähtökohtaisesti osinkona sekä poikkeussääntö, joka säätelee varojenjaosta verotuksessa luovutuksena varojenjaon täyttäessä tuloverolain 45 a § ehdot. (Alhola 2018.)

4.1 SVOP-rahaston palautusta koskevia säännöksiä

Yhtiön jakaessa varallisuutta SVOP-rahastosta on sen noudatettava jakotilanteessa osakeyhtiölain määrittämiä menettelysäännöksiä samalla tapaa kuin osinkoa jaettaessa. Osakeyhtiölaki määrää jaettavasta määrästä siten, että yhtiöllä on oikeus jakaa vapaa oma pääoma, josta on vähennetty yhtiöjärjestyksessä mainittu jakamattomiksi jätettävien varojen määrä sekä se määrä, joka on merkitty ja aktivoitu kehitysmenoihin taseeseen kirjanpitolain mukaisesti (L 624/2006, 13:5 §).

Toinen jakoa määräävä tekijä koskee päätöksentekoa. Jakamisesta on päätettävä yhtiökokouksessa. Kokous määrittää jaon enimmäismäärän ja voi valtuuttaa hallituksen päättämään SVOP-rahastojaosta. Valtuutus on voimassa lain nojalla enintään seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen alkuun. Kokouksesta on laadittava asianmukainen kokouspöytäkirja. Liitteessä 1 on esimerkki pöytäkirjasta. Yhtiökokouksen päätöksessä on mainittava jaon määrä, kenelle varoja ollaan jakamassa ja mistä SVOP-rahastosta jako suoritetaan (L 624/2006, 13:6 §.)

4.2 SVOP-rahaston palautus osinkona ja pääomanpalautuksena

Tuloverolaki ohjaa suoraviivaisesti SVOP-rahastonoston verotuksen toteutumaan verotuksen pääsäännön mukaisesti osinkona (L 1532/1995, 13:1 §). Tulovero- ja elinkeinoverolaki säätävät kuitenkin poikkeuksesta verotuksen pääsäännön kohdalla eijulkisesti noteerattujen osakeyhtiöiden kohdalla. SVOP-rahastoa voidaan palauttaa veronalaisena luovutuksena eli monesti verovapaaana pääomanpalautuksena, jos palautus täyttää tuloverolain poikkeussäännön 45 a § edellytykset. (L 1532/1992, 45 a §.) Alhola (2018) kuvaa veronalaisen luovutuksen käsittelyä 1:1-periaatteen kautta: sijoituksen tehneen henkilön hankintameno on 1 euro, ja kun tämä rahastosijoitus palautetaan euro eurosta, ei verotettavaa tuloa eli luovutusvoittoa synny.

SVOP-rahastosta nostaminen verotuksen pääsäännön sijaan luovutusvoittoverosäännöksin vaatii, että verovelvollinen kykenee luotettavasti selvittämään, että jaettavat varat ovat saman tahon tekemiä pääomansijoituksia kyseiseen yhtiöön ja sijoituksen tekemisestä on varoja jaettaessa kulunut enintään 10 vuotta. (L 1532/1992, 45 a §.)

Poikkeussäännön toteutuminen ja sen valvonta perustuvat asianosaisten laatimiin pöytäkirjoihin ja tositteisiin, joilla tulee pystyä selvittämään kaikki edellä mainitut edellytykset. Lainkohdan edellyttämässä luotettavassa selvityksessä on oltava tieto siitä, että varoja jaetaan ei-julkisesti noteeratusta yhtiöstä (esimerkiksi y-tunnus) ja että jako tapahtuu pääomansijoituksesta, joka on pidetty erillään muista varoista, kuten esimerkiksi edellisten tilikausien voittovaroista. Kirjanpidosta on pystyttävä selvittämään, kuka on sijoituksen tehnyt ja milloin se on tehty, jotta voidaan todentaa pääomanpalautuksen palautuvan juuri sille henkilölle, joka sijoituksen on alun perin tehnyt. (Pajala & Savander 2020.)

Kun sijoitus on merkitty oikein kirjanpitoon, ja siitä on lisäksi tehty oikeaoppinen pöytäkirja liitteeksi, antaa se informaation myös ajankulusta sijoituksen osalta 10 vuoden säännön puitteissa (Pajala & Savander 2020). Mikäli asiaa ei ole dokumentoitu riittävällä tarkkuudella tai dokumentointi on sivuutettu täysin, verottaja verottaa SVOP-rahastopalautuksen verotuksen pääsäännön mukaisesti saajansa verotuksessa osinkotuloverotuksen säännöksiin. (L 1532/1992, 45 a §.)

Verovelvollisella on mahdollisuus pyytää epäselvässä SVOP-rahaston nostotilanteessa Verohallinnolta veronsaajaa sitovaa ennakkoratkaisua. Ennakkoratkaisun tarkoituksena on mahdollistaa verovelvolliselle ennakkoon tieto siitä, miten Verohallinto tulee menettelemään kysytyn asian verotuksessa. Ennakkoveroratkaisua voi hakea joko verovelvollinen tai yhtymä (L 1558/1995, 85 §). Ennakkoratkaisu on voimassa määräajan, enintään sen verovuoden loppuun, joka päättyy ennakkoratkaisun antamista seuraavan kalenterivuoden aikana. (Heikura & Määttä 2020.)

5 SVOP-rahaston palauttamisen sudenkuopat

SVOP-rahaston palauttamista koskeva verolainsäädäntö perustuu lakeihin ja verottajan antamaan ohjeistukseen. Ennen palauttamista on osattava tulkita säännöksiä palautustilanteita koskien. Tässä osiossa käsitellään verotuksen sudenkuoppia, joita palauttamiseen liittyy veroriskien näkökulmasta. Palautustilannetta ei tulkita kaikissa

tilanteissa verokohtelultaan pääoman palauttamiseksi luovutuksena. Mahdollisia tilanteita, joissa SVOP-palautus voi päätyä verolle ovat esimerkiksi 10 vuoden säännön ylittyminen, SVOP-rahaston saastuminen, rahaston väärä muodostumistapa, epäselvä yksilöinti tai sen korvamerkitseminen.

5.1 10 vuoden sääntö

Pääsääntönä SVOP-rahaston palauttamisessa pidetään 10 vuoden aikaikkunaa. Yhtiökokouksen pöytäkirjan päiväys eli päätöksenteon ajankohta määrittää sijoitusajankohdan. Varojenjaon käsittely verovapaasti luovutuksena tuloverolain poikkeussäännön turvin edellyttää, että tehty pääomansijoitus palautetaan 10 vuoden kuluessa sen tekohetkestä. Sen jälkeen tehtyä palautusta ei voida verotuksellisesti tulkita luovutukseksi, vaan se verotetaan pääsäännön mukaan osinkona. (Pajala & Savander 2020.)

Verohallinnon ohjeistuksessa määritellään aikamääreet eri sijoitustavoille. Ohjeistuksessa todetaan osakkeiden merkintämaksuina tehdyn pääomansijoituksen päivän olevan se, kun osakkeet on merkitty. Kun SVOP-rahastoon tehdään vastikkeeton pääomansijoitus, ei hallitus eikä verottaja ota kantaa siihen, milloin kyseisessä tilanteessa pääomansijoituksen katsotaan tapahtuneen. Katsotaan, että vastikkeettoman sijoituksen ajankohtana pidetään sitä hetkeä, jolle sijoitusta koskevan sitovan sopimuksen päiväys on merkitty. (Pajala & Savander 2020.)

Sulautuminen ja jakautuminen katsotaan yleisseuraannoiksi. Pääomansijoituksen tekemisajankohtana pidetään ohjeistuksen mukaan alkuperäisen pääomansijoituksen tekemistä sulautuneeseen tai jakautuneeseen yhtiöön. Liiketoimintasiirto ja osakevaihto katsotaan yhtiöoikeudellisesti osakeanniksi ja näissä tapauksissa pääomansijoituksen tekopäiväksi katsotaan vastaanottavan tai hankkivan yhtiön osalta se päivä, jolloin vastikkeena annetut osakkeet merkitään. Toimintamuodon muutoksessa sijoituksen ajankohdan aika riippuu siitä, minkä muotoisen yhtiön toimintamuodon muutoksesta on kyse. (Pajala & Savander 2020.)

Pajala ja Savander (2020) toteavat, että hallituksen esityksen perusteella on toimitava siten, että varojenjako SVOP-rahastosta tulkitaan tapahtuneeksi varojen maksuhetkellä arvioitaessa tilannetta tuloverolain poikkeussäännön 45 a § ja elinkeinoverolain 6 c § 1. mom säännöin. Varojenjako koskevan päätöksen tekemisen ajankohdalla ei ole merkitystä, kun tulkitaan 10 vuoden säännön toteutumisesta.

5.2 SVOP-rahaston saastuminen

SVOP-rahastosta tehty palautus tulkitaan saastuneeksi, mikäli palautuksen saaja ei ole sijoituksen alkuperäinen tekijä. Saastumistilanne on mahdollinen muun muassa omistajanvaihdostilanteissa, kuolemantapauksissa, avioerotilanteissa sekä yritysmuodon muutostilanteissa.

Yrityskauppa- ja sukupolvenvaihdostilanteet

Kun yhtiön osakkeet vaihtavat omistajaa yrityskaupassa tai sukupolvenvaihdosluovutuksessa, verottaja tulkitsee SVOP-rahastopalautuksen poikkeussäännön päättyneen. Näissä tilanteissa SVOP-rahastosta pääomaa nostava henkilö ei ole enää sama kuin pääomansijoituksen tehnyt henkilö. Ennen yrityskauppatilanteita yhtiöiden köyhdyttäminen SVOP-rahastopalautusten avulla on yleensä verotuksellisesti järkevää. Yhtiöstä luopuva pääomansijoituksen tehnyt henkilö saa SVOP-rahastosijoituksensa verovapaana luovutuksena, jos luovutus täyttää tuloverolain poikkeussäännön asettamat ehdot. (Pajala & Savander 2020.) Yrityskauppatilanteessa kohdeyrityksen köyhdyttäminen on siinäkin mielessä järkevää, että ostajaehdokas ei ole yleensä valmis maksamaan euroa eurosta, jos yhtiössä on ylimääräistä sijoitus- tai kassavarallisuutta.

Osakkeenomistajalla on mahdollisuus yrityskauppatilanteessa tai osakkeiden lahjoituksen yhteydessä pidättää itsellään oikeus SVOP-rahastoon tekemäänsä sijoitukseen. Myöhemmän varojenjaon hetkellä sovelletaan luovutusvoiton verottamista koskevia säännöksiä, mutta mahdollisuus vähentää osakkeiden poistamaton hankintameno ei ole käytettävissä, sillä varojenjaossa saavana osapuolena olevalla henkilöllä ei enää kaupan tai lahjoituksen jälkeen ole omistussuhdetta osakkeisiin. Palautuksen saajalle varojenjako käsitellään verotuksellisesti koko määrältään veronalaisena pääomatulona. (Pajala & Savander 2020.)

SVOP-rahasto ja kuolinpesä

Valtiovarainlautakunta on linjannut mietinnössään 32/2013 vp siten, että alkuperäisen sijoittajan kuolinpesää voidaan kohdella verotuksellisesti samoin veroeduin kuin sijoittaja olisi eläessään saanut, mikäli pääomanpalautus olisi palautettu sijoittajalle itselleen. Tuloverolain 45 a § ja elinkeinoverolain 6 c § 1. mom. pitävät kuolinpesää pääomansijoituksen tehneenä henkilönä tilanteessa, jossa sijoitus palautetaan hänen kuolinpesälleen. Tilanteesta on laadittava luotettava selvitys tuloverolain poikkeussäännön täyttymisestä samalla tapaa kuin muissakin SVOP-rahaston nostotilanteissa. (Pajala & Savander 2020.)

Verottaja edellyttää tätä, jotta palautus tulkitaan luovutukseksi osingon sijaan. Luovutuksena verottaminen on mahdollista vain jakamattomaan kuolinpesään. Alkuperäinen pääomansijoitus ei verokohtelultaan sovellu luovutukseksi tilanteessa, jossa kuolinpesän osakkeet on jaettu perillisille tai testamentin saajalle. Palautuksen saaja ei ole rinnastettavissa alkuperäiseen sijoittajaan. Jaettava varallisuuserä verotetaan tällöin osinkona. (Pajala & Savander 2020.)

SVOP-rahaston merkitys osituksessa

Pajala ja Savander (2020) toteavat, että ositus koskee tilannetta, jossa puretaan puolisojen aviovarallisuussuhde silloin, kun puolisoilla on avio-oikeus toisen puolison omaisuuteen. Jos toinen asianosaisista on tehnyt ennen ositusta pääomansijoituksen yhtiöön ja osituksessa jaetaan kohdeyhtiön osakkeet ei-pääomansijoituksen tehneelle osapuolelle, ei häntä pidetä tuloverolain mukaisena pääomansijoituksen tehneenä henkilönä. Verottaja tulkitsee tilanteessa olevan kaksi erillistä henkilöä. Varojenjakoa, jossa osakkeet on saatu osituksen kautta, on siten saajalleen verotuksellisesti osinkoa, ja se verotetaan kuten muukin osinkotulo.

SVOP-rahasto ja yhtiömuodon muuttaminen

Yhtiömuodon muutostilanteessa verottaja tulkitsee pääomansijoituksen muodostuvan vain silloin, kun muutettavaan yhtiöön on tehty pääomansijoitus ja kyseinen sijoitus merkitään perustettavassa osakeyhtiössä vapaan oman pääoman rahastoon. Tämän tyyppinen siirto on mahdollinen, kun avoin yhtiö (Ay), kommandiittiyhtiö (Ky)

tai osuuskunta (Osk) muutetaan osakeyhtiöksi. Tämän tyyppisiksi sijoituksiksi verottaja katsoo muutoshetkellä henkilöyhtiön omaan pääomaan kirjatut yhtiömiehen itsensä tekemät pääomansijoitukset, jotka kirjataan perustettavassa osakeyhtiössä vapaan oman pääoman rahastoon lisäämään yhtiön nettovarallisuutta. Tällaisia eriä ovat yhtiösopimuksen mukainen pääomapanos, henkilöyhtiön toiminnan aikaiset lisä-sijoitukset sekä Ay:n ja Ky:n yhtiömiehien yksityistileille kirjatut nostamattomat voitto-osuudet henkilöyhtiön aikaisemmilta toimintavuosilta. (Pajala ja Savander 2020.)

Yhtiömuodon muutostilanteessa liikkeen- tai ammatinharjoittajan muuttaessa yhtiömuodoksi osakeyhtiön, tulkitsee verottaja syntyneeksi uuden oikeushenkilön (L 624/2006, 24 §). Muutostilanteessa sovelletaan yhtiöoikeudellisesti apporttiehtoista osakeyhtiön perustamista koskevia säännöksiä. *Osakeyhtiön perustaja tekee siten pääomansijoituksen yhtiöön maksaessaan merkintähinnan apporttiomaisuudella. Verohallinnon ohjeistuksen mukaan SVOP-rahastoon kirjattua osakkeiden merkintähintaa voidaan pitää tuloverolain poikkeussäännön ja elinkeinoverolain 6 c §:ssä tarkoitettuna pääomansijoituksena.* (Pajala & Savander 2017.) Tuloverolaki toteaa yksiselitteisesti, että toimintamuodon muutoksessa liikkeen- tai ammatinharjoittajan ei katsota lopettavansa toimintaa ja verotuksen purkautuvan siinä tilanteessa, jossa aiemmin harjoitettuun toimintaan liittyvät varat ja velat siirtyvät samoilla varallisuusarvoilla perustettavaan osakeyhtiöön (L 1535/1992, 24 §).

Rekola-Nieminen (2019) toteaa saman asian kuin tuloverolaki, että verotuksessa säilyy jatkuvuus, kun toiminimi muutetaan osakeyhtiöksi:

Toiminimen muuttaessa yhtiömuotoaan osakeyhtiöksi, on SVOP-rahaston muodostaminen tavallinen ja yksinkertainen muutos, jotta saadaan taattua verotuksellisesti jatkuvuuden elementit ilman katkoksia. Kun toiminimi muutetaan osakeyhtiöksi, katkeaa omistusaika muutostilanteessa ja 40% hankintameno-olettama menetetään. (----). Yksityistiliä ei voida nollata yrittäjän toimesta tai jättää tilille sitä summaa odottamaan, mikä osakeyhtiössä laitettaisiin osakepääomaan sen perustamistilanteessa noudattaen yhtiöoikeudellisesti apporttiehtoista osakeyhtiön perustamista koskevaa säädöstä. Näin ollen toiminimeen

jää yritysmuodon muutostilanteessa osakeyhtiöksi sellaisia voittovaroja, joista on jo maksettu verot. Toiminimi ei voi kirjata tätä voittosaldoa yrittäjälle velaksi, koska yrittäjä ei voi olla eikä saa olla velkaa toiminnalle. Ainut järkevä tapa on kirjata tämä yksityistilin + -merkkinen saldo SVOP-sijoitukseksi perustettavaan osakeyhtiöön. Tällöin pystytään välttämään katkotilanteet verotuksessa ja SVOP-rahasto on sijoittajan mahdollista nostaa verovapaasti luovutusvoittosäännöksiin pois osakeyhtiön toiminnan aikana.

SVOP-rahasto ja yhtiön purkautuminen

Ennen yhtiön purkautumista mahdolliset SVOP-rahastosijoitukset on järkevää palauttaa sijoittajalleen. Nostotilanteen täyttäessä tuloverolain poikkeussäännön kriteerit, on nosto verovapaa luovutusvoittoverosäännöksiin ja purkautuvan yhtiön käypä arvo laskee. Varallisuuden köyhdyttäminen on järkevää purkautuvan yhtiön osakkaan kannalta, sillä varallisuuden käyvällä arvolla on merkitystä purkautuvan yhtiön verotettavan tulon määrään sekä osakkeenomistajan jako-osan saannosta aiheutuvan tulon verotukseen molempia laskevasti. (Luukela & Savander 2020.)

5.3 SVOP-rahaston väärä muodostumistapa

SVOP-rahasto voi muodostua tavalla, jolloin sitä ei lain puitteissa palautustilanteessa tulkita verovapaaksi nostoksi. Tällöin rahaston palauttaminen katsotaan aina pääsäännön mukaisesti osingoksi saajansa verotuksessa. Elinkeinoverolaki säätelee niitä tapoja, joiden kautta muodostuminen tulkitaan laillisesti siten, että palauttamistilanteissa nosto on mahdollista saada verotetuksi luovutuksena. Tällaisia SVOP-rahaston muodostamistapoja ovat osakeanniksi tulkittavat osakevaihto ja liiketoimintasiirto. Yleisseuraannon kaltaisiksi yhtiöjärjestelyiksi yhtiöoikeudellisesti tulkittavissa fuusio- ja jakautumistilanteissa mahdollisesti syntyvää SVOP-rahastoa ei voida lain puitteissa nostaa verovapaasti tuloverolain poikkeussäännön 45 a § nojalla. Palautus katsotaan aina pääsäännön mukaisesti osingoksi. (L 360/1968, 52 §.)

EVL 52 §:n mukainen osakevaihto ja liiketoimintasiirto

Elinkeinoverolain 52 §:ssä säädelään niin kutsuttujen yritysjärjestelyiden verokohtelua. Säännöksen mukaan osakevaihto tulkitaan yhtiöoikeudelliselta luonteeltaan osakeanniksi korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen perusteella. Osakevaihto ei ole luonteeltaan yleisseuraanto, sillä sitä ei pidetä verotuksessa luovutuksena. Liiketoimintasiirron katsotaan olevan osakevaihdon tapaan yhtiöoikeudelliselta luonteeltaan osakeanti. Verohallinto pitää liiketoimintasiirron yhteydessä vapaan oman pääoman rahastoon merkittyjä varoja pääomansijoituksina, kun edellytyksiä varojen luovuttamiselle tulkitaan varojenjakotilanteessa. (Pajala & Savander 2020.)

Osakevaihtojärjestelyssä osakeyhtiö hankkii osuuden toisen osakeyhtiön osakkeista siten, että sen omistamat osakkeet yhteensä tuottavat enemmän kuin 50 prosenttia toisen yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Mikäli hankkivalla osapuolella on hankittavasta yhtiöstä jo yli 50 prosentin osakeomistus, tällöin se hankkii lisää osakkeita kyseisestä yhtiöstä, ja antaa samalla vastikkeena hankkimansa yhtiön osakkaille joko liikkeelle laskettuja uusia osakkeita tai hallussaan olevia omia osakkeita. (Pajala & Savander 2020.)

Liiketoimintasiirroissa siirtävä yhtiö luovuttaa kaikki yhteen tai useampaan liiketoimintakokonaisuuteen kohdistuvan varallisuutensa sekä siirtyviin varoihin kohdistuvat velat ja toimintaan kohdistuvat varaukset toimintaa jatkavalle, vastaanottavalle, yhtiölle. Vastikkeeksi tästä siirtävä yhtiö saa vastaanottavalta yhtiöltä liikkeelle laskettuja uusia osakkeita tai sen hallussa olevia omia osakkeita. Verotuksellisesti liiketoimintasiirto käsitellään veronalaisena luovutuksena: veronalaiseksi luovutushinnaksi luetaan siirtävässä yhtiössä omaisuuden verotuksessa poistamatta oleva hankintamenon osa. (L 360/1968, 52 d §.)

Tuloverolain nojalla vastike voi olla myös rahallinen korvaus, rajoituksena on enintään 10 prosenttia vastikkeena annettujen osakkeiden nimellisarvosta tai sitä vastaava osuudesta maksettua osakepääomaa. Osakevaihdossa syntynyttä voittoa ei katsota veronalaiseksi tuloksi eikä tappiutilanteessa tappiota puolestaan vähennykelpoiseksi menoksi. Osakkeiden hankintamenona katsotaan olevan luovutettujen

osakkeiden verotuksessa poistamaton hankintamenon osa. Vastikkeen ollessa rahaa osakevaihto tulkitaan veronalaiseksi luovutukseksi. (L 360/1968, 62 f §.)

EVL 52 §:n mukainen sulautuminen ja jakautuminen

Sulautuminen ja jakautuminen poikkeavat osakevaihdosta ja liiketoimintasiirrosta, kun arvioidaan järjestelyjen luonnetta pääomansijoituksen tekemisen näkökulmasta. Ne katsotaan yhtiöoikeudellisesti säännellyiksi yleisseuraannon kaltaisiksi yritysjärjestelyiksi. Verottaja tulkitsee, että vapaaseen omaan pääomaan sijoitetut varat ovat tulkittavissa pääomansijoituksina vain niissä tilanteissa, joissa pääomansijoitus on tehty tuloverolain 45 a § ohjaaman poikkeussäännön ja elinkeinoverolain 6 c § mukaisesti: pääomansijoituksen tekemisestä on kulunut varoja jaettaessa enintään 10 vuotta ja, että verovelvollinen kykenee antamaan luotettavan selvityksen edellytysten täyttymisestä. Sijoitus merkitään vastaanottavassa yhtiössä vapaan oman pääoman rahastoon. Se on edellytys sille, että jako tulkitaan verotuksessa luovutukseksi. Lisäksi vaaditaan selvitys joko sulautuvan tai jakautuvan yhtiön toimesta. Kun selvitys on epäselvä, verotetaan jaettava varallisuuserä pääsäännön mukaisesti osinkona. (Pajala & Savander 2020.)

Sulautumisessa yhtiön ei katsota purkautuvan verotuksessa. Sulautuvan yhtiön vähentämättä olevat hankintamenot ja muut vähennyskelpoiset kulut vähennetään vastaanottavan yhtiön verotuksessa aivan kuten ne olisi vähennetty sulautuvan yhtiön verotuksessakin. Sulautuvan yhtiön osakkeenomistajan verotuksessa osakkeiden vaihtamista vastaanottavan yhtiön osakkeisiin ei katsota luovutuksena. Osakkeiden hankintamenoiksi luetaan se määrä, joka vastaa sulautuneen yhtiön osakkeiden hankintamenoa. Se osuus, joka sulautumisvastikkeesta saadaan rahana, käsitellään verotuksellisesti sulautumisessa osakkeiden luovutuksena. (L 360/1968, 52 c §.)

Jakautuminen on järjestely, jossa jakautuva yhtiö jakautuu osittain tai kokonaan yhdeksi tai useammaksi yhtiöksi. Yhtiön osakkeenomistajien saama vastike on omistussuhteisiin sidottu. Se voi olla liikkeelle laskettuja osakkeita tai vastaanottavan yhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Rahallinen vastikekorvaus on mahdollinen, kun noudatetaan 10 prosentin sääntöä. Verotuksellisesti jakautumisessa noudatetaan samaa säännöstöä kuin sulautumisessa elinkeinoverolain säatelemänä. (L 360/1968, 52 c §.)

5.4 Epäselvästi yksilöity SVOP-rahaston palauttaminen

SVOP-rahasto tulkitaan epäselvästi yksilöidyksi silloin, kun verovelvollinen ei pysty tuloverolain 45 a §:n vaatimalla tavalla todentamaan, mitä SVOP-rahastosijoitusta ollaan palauttamassa. Eteen voi tulla tilanne, jossa samalle kirjanpidon tilille on kirjattu eri lähteistä tullutta varallisuutta, kuten SVOP-rahastosijoituksia sekä edellisten tilikausien voittovaroja. Tällöin osakkaan nostama pääomanpalautus käsitellään luovutuksena ja osinkona suhteessa, jonka määrittävät tilille kertyneiden varallisuuserien alkuperäiset lähteet. Kun sijoittaja on tehnyt erilliset SVOP-sijoitukset, ja ne on kirjattu samalle tilille ilman yksilöintiä, Verohallinnon ohjeistuksen mukaista yksilöintiä ei voida toteuttaa nostotilanteessa. Nostoa ei tulkita luovutuksena, vaan palautettavasta määrästä on maksettava pääsäännön mukaan veroa osinkotuloverotuksen mukaisesti. (Pajala & Savander 2020.)

Yksilöintiohjeistus on sijoittajan osalta selkeä. Verolainsäädäntö ei ota erityisesti kantaa tilanteeseen, jossa SVOP-rahastossa on jakohetkellä saman sijoittajan eri aikoina tekemiä pääomansijoituksia. Jaettavien varojen yhtiöoikeudellinen luonne huomioon ottaen, on perusteltua, että varoja palautetaan vanhimmasta sijoituksesta alkaen. (Pajala & Savander 2020.) Sijoittajalla ei annetun ohjauksen puitteissa ole kiusausta lähteä nostamaan alle 10 vuotta vanhasta sijoituksesta tilanteessa, jossa vanhin sijoitus on jäänyt nostamatta ja sen 10 vuoden aikaikkuna on sulkeutunut kevyemmän verotuksen osalta. Ilman ohjausta nostajataholla saattaisi olla intressi nostaa aikaikkunan ylittäneen SVOP-sijoituksen sijaan tuoreemmasta, jolloin nosto voitaisiin tulkita verovapaaksi normien täyttyessä.

5.5 SVOP-rahaston palauttamisen tulkinta laittomaksi varojenjaoksi

SVOP-rahastosta palauttaminen tulkitaan laittomaksi varojenjaoksi tilanteessa, jossa maksukykytesti huomioon ottaen jakokelpoista pääomaa ei ole riittävästi. Testi tuli lisäedellytykseksi osakeyhtiölain kokonaisuudistuksen yhteydessä 2006 koskemaan kaikkia varojenjakotilanteita (Ruohonen 2012). Mikäli varojenjaosta päätettäessä on tiedossa, että jakajataho ei ole maksukykyinen, tai että jakotilanne aiheuttaa jaon

myötä yhtiön osalta maksukyvyttömyyden, ei varallisuutta saa jakaa osakeyhtiölain säätämänä (L 624/2006, 13:2 §).

Maksukykytesti on selkeä ja keskeinen osa osakeyhtiön velkojainsuojaa. Ruohonen (2012) toteaa, että testin tarkoitus on tukea ennustetta tulevasta. Osakeyhtiön tulevaisuuden maksukyvyistä on oltava selvillä arvioitaessa SVOP-rahastopalautuksen mielekkyyttä palautusajankohta huomioon ottaen. Yhtiön rahatilanteen ollessa heikko, voi maksukykytesti asettaa rajoituksia SVOP-rahastopalautuksiin. Olennaista on osata arvioida maksukyky erityisesti silloin, kun yhtiön maksukyky on jo valmiiksi tiedetty heikoksi tai taloudellinen tilanne on epävarma.

5.6 Korvamerkitty SVOP-rahasto

SVOP-sijoituksen tekeminen yhtiöön on oletusarvoisesti sijoitus, jota ei merkitä yksilöidyksi korvamerkillä, vaan kaikki yhtiön osakkaat ovat sitä jaettaessa oletusarvoisesti samalla viivalla jakotilanteessa omistusosuksiensa välisessä suhteessa. Sijoituksen korvamerkitseminen on mahdollista, jos yhtiön osakassopimuksessa tai muussa sopimuksessa on asiasta maininta. Tilanne on tyypillinen silloin, kun yhtiössä on yhden osakkaan sijaan useampi osakas, mutta SVOP-rahastosijoittajia on vain yksi. Korvamerkityn SVOP-rahastonoston toteuttaminen perustuu osakeyhtiölain 13:6 §:aan, jossa säädetään kaikkien osakkeenomistajien suostumuksesta rahastonoston toteuttamiseen. Tällöin voidaan poiketa yhdenvertaisuusperiaatteesta, josta säädetään osakeyhtiölaissa 1:7 §. Tämän pääsäännön mukaan yhtiön kaikki osakkeet tuottavat yhtäläiset oikeudet yhtiössä. Mikäli yhtiössä on vain ja ainoastaan samaa lajia olevia osakkeita, varojenjako tapahtuu SVOP-rahastosta osakeomistuksen mukaisessa suhteessa. (L 624/2006, 1:7 §; L 624/2006, 13:6 §.)

Kun yhtiössä on osakkaita enemmän kuin yksi, ja he eivät ole tehneet sopimusta SVOP-rahastosijoituksen korvamerkitsemisestä, jaetaan SVOP-palautus jokaiselle osakkaalle omistuksen määrittämässä suhteessa. Ei-sijoittaneet osakkaat hyötyvät tässä SVOP-palautuksesta, vaikka he eivät ole tehneet yhtiöön sijoitusta. He eivät saa palautusta sijoittajan tapaan pääomanpalautuksena. Palautus verotetaan jokaisen kohdalla verotuksen pääsäännön mukaisesti osinkotulona.

Korvamerkityllä SVOP-rahastosijoituksella on merkitystä niissä tilanteissa, kun vanhempi lahjoittaa lapselleen SVOP-sijoituksen sisältävän osakeyhtiön osakkeita. Korkein oikeus on esimerkiksi todennut ratkaisussaan 2016:104, että isän lahjoittaessa lapselleen SVOP-rahastosijoituksen sisältävän osakeyhtiön osakkeita, voidaan korvamerkityn SVOP-rahasto-osuuden osalta tehdä vähennys lahjaverotuksessa. Tämä vaatii lahjakirjaan ehdon siitä, että kyseinen SVOP-rahasto jää lahjansaajan omistuksen ulkopuolelle. (KHO 2016:104; Penttilä 2016.)

6 SVOP-rahaston verotehokkaat palautusajankohdat eri tilanteissa

SVOP-rahaston palauttaminen kannattaa tutkia tilannekohtaisesti. Rahaston palauttaminen oikea-aikaisesti voi taata palautuksen saajalle merkittävän verohyödyn. Tilanteita, joissa hyötyä voi erityisesti konkretisoitua on kaksi: 1) voitonjakotilanteissa osakkaan verohyödyn optimointi palauttamalla SVOP-rahastoa (verovapaasti) nettovaraosingon sijaan tai lisäksi 2) omistajanvaihdokseen valmistautuminen köyhdyttämällä yhtiötä luopuvan osakkaan toimesta SVOP-rahaston verran ennen yrityskauppaa tai sukupolvenvaihdosta.

6.1 Voitonjakotilanteet: SVOP-rahaston palauttaminen nettovaraosingon sijaan tai sen lisäksi

Voitonjakotilanteet ovat yhtiökohtaisia. Varojen nostaminen yhtiöstä on vuosi- ja tilannekohtaista. Varoja nostettaessa on otettava huomioon osakkaan mahdolliset muut tulot yhtiön ulkopuolelta sekä yhtiön taloudellinen tilanne nostotilanteessa. Hyvä ennakkointi, suunnittelu ja laskelmien tekeminen mahdollistavat listaamattoman osakeyhtiön varojenjaon edullisuusjärjestyksen muodostamisen osakkaiden verotuksen optimoimiseksi. Edullisinta osakkaalle on verotuksen optimoinnin näkökulmasta nostaa verovapaat kilometri- ja päiväraha korvaukset, jos perusteita näille on. Verotuksellisesti seuraavaksi järkevintä on nostaa tuloverolain 45 a § mukaiset SVOP-rahastosijoitukset tai osa niistä. Kompensaation nostaminen palkkana on mielekästä

ansiotuloverotuksen progressiivisuus huomioiden reiluun 20 prosentin ansiotuloverotuksen rajaan asti (n. 26 %), jolloin leikataan osakeyhtiöissä sovellettava yhteisöveron taso. Verovapaiden tuloerien, SVOP-rahastonostojen ja palkkatulon jälkeen verotuksellisesti järkevää on nostaa huojennettua nettovaraosinkoa osakeyhtiölain säännösten mukaisesti. Ansiotulo-osingon hyödyntäminen on yleensä mielekästä vasta viimeisenä sen korkean verotuksen vuoksi: yhtiö on jo maksanut yhteisöveron jaettava osingosta ja saaja maksaa progressiivisen veroasteikon mukaan ansiotuloveron pääosasta nostamaansa osinkoa.

Verovapaat korvaukset yhtiöstä

Suoriteperusteisesti maksettavat verovapaat korvaukset yhtiöstä ovat kaikkein edullisinta tuloa yhtiöstä yrittäjäosakkaalle, koska ne ovat luonteensa mukaisesti saajalleen verovapaita ja lisäksi yhtiölle vähennyskelpoisia. Kustannusten korvaaminen ei edellytä palkanmaksua yhtiöstä osakkaalle (Ojala 2018). Näistä korvauksista säädetään erikseen Verohallinnon ohjeistuksessa. Maksettavat korvaukset perustuvat joko kirjanpitoon toimitettuihin tositteisiin tai Verohallinnon päätöksessä vahvistettuihin määriin, mikäli tositetta ei ole mahdollista toimittaa esimerkiksi matkakulujen osalta, jotka kertyvät omalla autolla tehdystä työmatkasta. (Heikura & Keskinen 2019.)

SVOP-rahastonoston hyödyntäminen ennen nettovaraosinkoa

SVOP-rahastoon sijoittamalla osakas lisää oman pääoman määrää yhtiössä, mikä on yhtiön näkökulmasta katsottuna tehokkaampaa kuin nettovarallisuuden kerryttäminen tulo-rahoituksella. Lisäetu on SVOP-rahastoon sijoittamisen verotuksellinen edullisuus nettovaraosinkona nostamiseen verrattuna pääomansijoituksen ollessa nostotilanteessa (TVL:n rajoituksin) verovapaa (L 360/1968, 6:1.2). Poikkeussäännön säättämänä pääomanpalautus SVOP-rahastosta on ainut tapa osakkaalle nostaa tulo verovapaana voitonjakotilanteessa.

Verotehokkaassa palauttamisessa on huomioitava jäljellä olevan vähennyskelpoisen hankintamenon olemassaolo. Se pienenee rahastopalautuksen määrällä ja lisää myöhemmässä tilanteessa luovutusvoittoverotusta suurentamalla luovutusvoittoa tai pienentämällä luovutustappioiden määrää. (Viitala 2014, 168-169.) Poikkeus on tilanne, jossa voidaan hyödyntää hankintameno-olettamaa todellisen hankintamenon

sijaan. Tilanteessa, jossa palautushetkellä ei ole jäljellä osakkeen hankintamenoa palautusta vastaavaa määrää, verotetaan palautettava SVOP-rahastosijoitus hankintamenoa ylittävältä osuudelta luovutusvoittona. Siihen sovelletaan luovutusvoittoverotuksessa joko 30 tai 34 prosentin verokantaa. (Viitala 2014, 169.)

Palautus katsotaan kokonaan veronalaiseksi pääomatuloksi saajalleen, jos jäljellä ei ole lainkaan hankintameno-olettamaa. Palautustilanteessa voidaan vähentää palautuksen osalta hankintameno-olettama. Jos osakkeet on omistettu alle 10 vuotta, oletama on 20 prosenttia. Kun omistusaika on 10 vuotta tai enemmän, voidaan hyödyntää 40 prosentin hankintameno-olettamaa. (Viitala 2014, 169.)

6.2 Yrityskauppa- ja sukupolvenvaihdostilanteet

Omistajanvaihdos osakeyhtiössä tapahtuu joko yhtiön osakkeiden luovutuksena tai liiketoimintakaupalla. Osakkeiden luovutuksessa myyjänä on osakas ja luovutuksesta saatu tulo on osakkaan henkilökohtaista tuloa. Liiketoimintakaupassa eli substanssi-kaupassa myyjänä on yhtiö. Kauppahinta, joka liiketoimintakaupassa saadaan ei ole suoraan osakkaiden omaisuutta, vaan kauppahinta kertyy yhtiöön, mistä se on jaettava osakkaille joko osinkona, palkkana tai yhtiö on purettava. (Isotalo & Määttä 2017.)

Ennen omistajanvaihdosta yhtiön köyhdyttäminen on järkevää verotehokkuuden kannalta. Mahdollisten SVOP-sijoitusten nostaminen sekä yrityskauppa- että sukupolvenvaihdostilanteissa on suositeltavaa niin luopuvan tahon kuin ostajankin näkökulmasta katsottuna. Myyjälle mahdollinen SVOP-nosto on verovapaa sen täyttäessä tuoverolain 45 a §:n ehdot ja ostajaa tilanne hyödyttää siten, että ostaja ja erityisesti sen rahoittaja ei mielellään osta rahaa rahalla. (Isotalo & Määttä 2017.)

Järjestelyjen verotehokkuus on yrityskauppatilanteissa tavoiteltavaa. Myyjän osalta pyrkimyksenä on minimoida osakeluovutuksen aiheuttama verotus. Ostajan tavoitteena on yleensä oman verotuksensa minimoinnin ohella tarve optimoida yrityskaupan rahoitus. Rahoituksen niukkuuden vuoksi ostaja ei haluaisi ostaa rahaa rahalla,

joten myynnissä olevan kohdeyhtiön myyntiä vauhdittaa se, jos myyjä pystyy nostamaan sijoitusvarallisuuserät pois yhtiöstä. (Isotalo & Määttä 2017.)

Myyjän kannattaa tutkia myyntitilanteessa mahdollisuudet SVOP-sijoitusten nostamiseen ennen yhtiön myyntiä. Kannattaako tilanteessa jättää SVOP-sijoitus nostamatta ennen osakekauppaa, vai nostaa SVOP-rahasto tyhjäksi ennen kuin yhtiö myydään eteenpäin? Liitteeseen 3 on otettu esimerkkilaskelma selventämään asiaa. Suorittamalla vaihtoehtoisia laskelmia löydetään kauppatilanteissa yleensä verotehokas kaupan toteutustapa, joka parhaimmillaan hyödyttää sekä myyjää että ostajaa.

Sukupolvenvaihdostilanteet ovat erilaisia ja luopujan tavoitteet näissä tilanteissa voivat olla tilanteesta toiseen täysin päinvastaiset. Luopuja voi haluta maksimoida eläkevarallisuutensa tai hän haluaa luopua yrityksestään vastikkeetta. SVOP-rahaston nostaminen ennen sukupolvenvaihdosta saattaa usein olla perusteltua. Nostaminen kannattaa tehdä ennen yhtiön arvostamista esimerkiksi tilanteessa, jossa luopujina ovat jatkajan vanhemmat. Lahjavero määrätään yrityksen käyvän arvon perusteella. Sukupolvenvaihdoshuojennusta hyödyntämällä määräytyy lahjaverotusarvon mukaisesti. (L 378/1940, 55 §.) SVOP-rahaston palauttaminen ennen järjestelyä mataltaa lahjaverotuksen kohteena olevan yritysvarallisuuden arvoa.

7 Tutkimustulokset

7.1 Tutkimuksen toteutus

Aineistonkeruu tutkimukseen suoritettiin haastattelemalla kolmea taloushallinnon alan asiantuntijaa. Jokaisella asiantuntijalla työuran kesto alan tehtävissä on yli 20 vuotta. Haastateltavat eivät esiinny tutkimustuloksissa omilla nimillään, vaan heidät on yksilöity kirjaimin A-C. A työskentelee tilintarkastajana, B veroasiantuntijana ja C verokonsulttina.

Haastattelumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Haastattelut toteutettiin huhtikuun ensimmäisellä viikolla. Haastattelujen keskimääräinen kesto oli 41 minuuttia. Teemahaastattelu muodostui kuudesta eri teemasta, joihin jokaisella haastateltavalla oli mahdollisuus tutustua etukäteen. Teemahaastattelun runko on esitelty liitteessä 2. Ennen haastattelun aloitusta kunkin haastateltavan kanssa käytiin läpi jokaisen pääteemaan ydinasiat alateemoittelua hyödyntäen.

Haastattelut piti alun perin toteuttaa kasvotusten toimeksiantajan toimitiloissa. Covid19-viruksen aiheuttamien rajoitusten vuoksi haastattelut toteutettiin etänä verkon yli Teams- ja FaceTime-etätyöpöytäyhteyksiä hyödyntäen. Kaksinkertaisen tallennusmenetelmän avulla varmistettiin tallenteiden laatu ja minimoitiin tekniset ongelmat. Teemahaastatteluaineiston laajuudeksi tuli yhteensä 125 minuuttia ja 12 sekuntia.

Kerätty aineisto litteroitiin sanatarkasti ilman äännähdyksiä ja täytesanoja. Litteroinnin jälkeen se koodattiin värein ja teemoiteltiin siten, että kukin väriteema vastasi aina tiettyä teemasta esiin nousevaa näkökulmaa tutkittavan aiheen ympäriltä. Näitä näkökulmia olivat suositeltavat SVOP-palautustilanteet, huomioitavat asiat SVOP-palautuksessa, yleisimmät sudenkuopat jakotilanteissa, yhteiset nimittäjät SVOP-haasteille eri asiantuntijoiden välillä sekä SVOP-rahaston palauttaminen omistuksen mukaisessa suhteessa. Kuudes teema mahdollisti asiantuntijoille erikseen ei-teemaan sidotun vapaan sanan.

Teemoittelun jälkeen suoritettiin aineiston analyysi, missä hyödynnettiin aineiston sisällön analyysia. Aineistoa pyrittiin pelkistämään eli reduceoimaan. Reduceoinnin jälkeen klusteroitiin eli käytiin läpi koodattua aineistoa hakemalla yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia haastateltavien väliltä teema kerrallaan. Lopuksi hyödynnettiin vielä abstrahointia, jolla pyrittiin ohittamaan kaikki tutkimustuloksille epäoleellinen auki kirjoitettu data.

7.2 SVOP-rahastopalautusta suosivat tilanteet

SVOP-rahastosta nostamisessa on huolehdittava siitä, että tiedetään, milloin ja missä tilanteissa on järkevää nostaa varallisuutta. Palautustilanteita, joissa asiantuntijat suosittelevat nostamaan varallisuutta yhtiöstä ovat voitonjakotilanteet sekä sukupolvenvaihdos- ja yrityskauppatilanteet. Verotuksellisesti pääomanluovutuksena luovutusvoittoverosäännöin nostettava SVOP-rahastopalautus on houkuttelevampi vaihtoehto kuin osingon nostaminen yhtiöstä verohyödyn maksimoimiseksi.

SVOP-rahaston palauttaminen on käytännössä aina halvinta varojenjakoa. Se tulisi aina mieltä osana yrittäjän ansaintaa. Eri osakkailla voi kuitenkin olla erilainen intressi SVOP-palautukseen, koska heidän osaltaan SVOP saattaa olla jo saastunut tai he eivät alun perinkään ole sijoittaneet osuutta SVOP:iin. (haastateltava C)

SVOP-rahastonostossa palautuksen saajan on tiedostettava palautuksen peruseriaatteet. Palautus ei ole palautuksen saajalle suoraan verovapaa. Käytännössä se on verollinen, kuten muutkin yhtiöstä pääsääntöisesti nostettavat varat pois lukien verovapaat korvaukset.

Haastateltavien mukaan sijoittaja on usein luulossa, että hän voi nostaa palautuksen täysin verovapaasti. Kun SVOP-sijoituksessa on hankintahintaa riittävästi, hankintahinta kattaa koko palautuksen määrän, jolloin ei jää ylijäämää eli verotettavaa tuloa. Asiassa on myös kääntöpuoli. Kun hankintahinta on alun perin ollut kovin alhainen ja myöhemmin nostettava palautus ylittää sen, yli menevä osuus menee osakkaalla verolle. Se verotetaan osakkaan verotuksessa pääomatulona.

Se on jakokelpoista rahaa silloin, kun yrityksessä ylipäänsä on jakokelpoista rahaa. Se ei ole erillinen erä, jota sieltä vaan voi ottaa, kun siltä tuntuu. Yrityksellä voitto-/tappiotili mukaan lukien pitää olla rahaa, jotta voi jakaa SVOP-rahastosta. Se on houkuteltavaa ja suositeltavaa, että voisi vaatia sen osingon sijaan SVOP:n palauttamista ja vaatia sen verotusta luovutusvoittoperiaatteiden mukaan. Vaikka se on verollista, niin se voi kuitenkin tuottaa tilanteen, jossa veroa ei mee. (haastateltava B)

Voitonjakotilanteissa yrityksen maksukyky ei saa vaarantua, yrityksen oma pääoman on oltava positiivinen. Tämä ei aina ole kaikille nostotilanteessa selvää. Osakeyhtiölaki kieltää varojen nostamisen yhtiöstä, jos yhtiön varallisuus on ajatellulla nostohetkellä negatiivinen tai yhtiön maksukykyisyys vaarantuu noston myötä olennaisesti. Maksukykyisyydestin tarpeesta on hieman eriävä näkökulma lain ja asiantuntijahaastattelujen perusteella. Vaikka laki määrittää sen tarpeellisuuden, ei asiantuntija näe heikon maksukykyisyydestin tuloksen olevan välttämättä esteenä SVOP-rahastopalautukselle.

Edustan itse kantaa, että maksukykyisyydesti ei reputa SVOP-palautusta heikon maksukykyyn yrityksessä, jos SVOP-palautuksen saaja rahoittaa yhtiötä palautuksensa määrällä: vaikka jako heikentää yhtiön omavaraisuutta, jako ei aiheuta maksukyvyttömyyttä, koska yhtiö saa pääomanpalautuksen verran varoja lainaksi. En kuitenkaan ole löytänyt asiasta oikeustapauksia, vaan tämä päätelmäni perustuu omiin havaintoihin. (haastateltava C)

Yrityskauppa- ja sukupolvenvaihdostilanteissa yrityksen köyhdyttäminen SVOP-rahastopalautusta hyödyntäen on verotuksellisesti järkevää ennen yrityksen myymistä tai siirtymistä seuraavalle sukupolvelle. Myyjätahon on tehtävä laskelmat siitä, kannattaako yritys myydä siten, että sisällä on hänen tekemänsä SVOP-sijoitukset, jolloin kyseessä on suoran osakekaupan verotus vai hyödyntää vaihtoehtona SVOP-rahaston nostamista ennen myyntitilannetta. Tällöin tilanne katsotaan SVOP-palautuksen nostamiseksi osana luovutusta. Jatkaja ei välttämättä ole halukas ostamaan yritystä, jossa on sijoitusvarallisuutta nostamatta. Ostajan rahoituksen kanalta yhtiön keventäminen ennen myyntitilannetta on toivottavaa.

Yrityskauppatilanteissa mulle selkeitä on ollut ne tilanteet, kun ollaan käytetty SVOP-rahastonostoa yrityksen arvon laskemiseen sillain, että on maksettu SVOP:a pois köyhdyttämällä yhtiöä. (haastateltava A)

Yrityskauppatilanteissa lähes poikkeuksetta tavoitteena on järjestelyn verotehokkuus, missä myyjä pyrkii minimoimaan osakeluovutuksen aiheuttaman verotuksen. Oman kokemuksen mukaan pääosassa pk-yritysten kauppaja myyjää verotetaan hankintameno-olettamaa käyttäen todellisen hankintamenon sijaan. Yhtiön keventäminen yrityskauppatilanteessa on myyjän verotuksen ohella toivottavaa myös ostajan rahoituksen takia. Ostaja ei mielellään osta rahaa rahalla, joten kohdeyhtiön kaupittelua edesauttaa se, jos myyjä pystyy nostamaan niin kutsuttua sijoitusvarallisuutta (ylikassa ja liiketoimintaan kuulumaton varallisuus) yhtiöstä ennen kauppaa. (haastateltava C)

Sukupolvenvaihdostilanteissa SVOP-rahaston nostaminen nojautuu vahvasti samoihin periaatteisiin kuin yrityskauppatilanteissa. Lahjaveron määräytymisperiaatteiden mukaan lahjavero määrätään joko yrityksen käyvän arvon perusteella, tai mikäli voidaan soveltaa perintö- ja lahjaverolakia, verotusarvon perusteella. Asiantuntija C toteaa, että ennen sukupolvenvaihdosta on huomioitava se vaihtoehto, että luopuvalle taholle voidaan taata osittainen eläketurva nostamalla SVOP-sijoitukset yhtiöstä ennen kuin yhtiö siirtyy jatkajan käsiin.

Saattaa vastaan tulla tilanteita, joissa luopujan (isä, äiti) eläketurvan rakentaminen voidaan osin rakentaa nostamalla SVOP-sijoitukset ennen yhtiön arvostamista. Lahjavero määrätään yrityksen käyvän arvon mukaan ja sukupolvenvaihdoshuojennuksen (PerVL 55 §) soveltuessa verotusarvon mukaan. SVOP-palautus köyhdyttää yhtiötä ja luo matalamman lähtöarvon lahjaverotuksen toimittamiselle. (haastateltava C)

7.3 SVOP-palautuksessa huomioon otettavat asiat

Tuloverolaki ohjaa normiensa kautta SVOP-palautuksessa huomioitavia seikkoja. 10 vuoden sääntö määrittää sen rajapyykin ajallisesti, joka rajaa noston joko veropaaksi luovutusvoittosäännöksi tai osingoksi. Toinen sääntö, jonka tulee toteutua, on vaadittavan luotettavan selvityksen antaminen verottajalle. Asiantuntijoiden selvitys asiasta on yhtä kuvaava ja selkeä, mitä tietoperusta antaa asiasta ymmärtää. Pitää olla täysin varma siitä, milloin sijoitus on tehty, kuinka paljon on sijoitettu ja kuka

sijoituksen on tehnyt. Sijoitusvaiheessa on kiinnitettävä erityistä huolellisuutta dokumentaatioon ja siihen, että dokumentaatio on myös mahdollista löytää helposti silloin, kun nosto on ajankohtainen.

SVOP-rahastosta nosto pitää tehdä 10 vuoden sisällä. Kun verotuksessa olevat elementit täyttyy, on henkilöosakkaalla mahdollisuus saada luovutus luovutusvoittoperiaatteiden mukaisesti ja se on monta kertaa edullisempaa kuin osinko, varsinkin jos suuresta määrästä kyse. Luotettava selvitys tarkoittaa sitä, että pitää olla täysin varma siitä, että on itse tehty se sijoitus. Usein muistikuvat on hataria ja puhutaan minämuodossa asioista, vaikka ei olla itse oltu tekemässä niitä. Pitää olla valmis selittämään itselle sekä verottajalle, että se on todella itse tehdystä kyse, mitä tässä palautetaan. (haastateltava B)

Asiantuntijat toteavat, että sijoittajilla on ollut horjuvuutta tuloverolain poikkeussäännön tulkinnassa. Sille, miksi olennaiset asiat ovat jääneet huomiotta, on selkeä selitys: yrittäjien tietämättömyys SVOP-rahastosta. Haastattelussa asiantuntija A:n kanssa ilmeni, että hänellä on tullut vastaan tapauksia, joissa yrittäjät itsekään eivät ole selvillä siitä, mistä SVOP-sijoitukset ovat ylipäänsä tulleet yhtiöön. Osalle ei myöskään ole selvää, mitä SVOP-sijoituksesta laadittavaan pöytäkirjaan tulee kirjoittaa, jotta se täyttää poikkeussäännön mukaiset ehdot.

Voi olla sillain, että yrittäjät ei itsekään tiedä, mistä SVOP-sijoitukset on tulleet yhtiöön. Tosiasiassa SVOP:a voi olla sikin sokin ja osa voi olla ettei alun perin ole edes ollut SVOP:a. Se ei oo tosiaan niin yksinkertaisen selvä asia. Oon nähnyt sellaisiakin tilanteita, että pöytäkirjassa on puhuttu SVOP-lainasta. Ei ne asiakkaat välttämättä sisäistä tätä asiaa. Ei se ole ollenkaan selvä. Sit vielä sekoittuu verotuksen ja osakeyhtiölain säännökset siinä. (haastateltava A)

7.4 Yleisimpiä sudenkuoppia jakotilanteissa

10 vuoden sääntö

10 vuoden sääntö on selkein nostotilanteiden verotusta ohjaava tekijä varojenjakoja-kotilanteesta riippumatta. Se on myös varmasti helpoiten muistettava ja tunnistet-tava kaikista säännöistä, joita SVOP-rahastosijoittamiseen liittyy, koska se on kaikissa nostotilanteissa ajallisesti rajaavana tekijänä. Jos sen merkitseminen ei ole ollut sel-keää, on se helppo unohtaa taseeseen. Voi olla yllätys niin SVOP-sijoittajalle itselleen kuin kirjanpitäjällekin, että 10 vuoden aikaikkuna on sulkeutunut. Asiantuntija C to-teaa tilanteessa tulevan pettymyksen tunteita jopa siinä määrin, että asiakas voisi esittää vahingonkorvausvaateen tilitoimistolle.

SVOP-rahastosijoituksia on tehty melkein 15 vuoden ajan niin, että yrit-täjät eivät ole ymmärtäneet, mitä on tehty ja miksi. Usein pääomitus on johtunut pankkien vaatimuksesta parantaa yhtiön omavaraisuutta lai-nanannon yhteydessä. Omarahoitusosuus on sijoitettu SVOP:iin. Vuo-sien saatossa SVOP-rahasto on unohtunut taseeseen ja veikkaanpa, että 10 vuotta täyttäneitä SVOP:eja on paljon. Jos kirjanpitäjä tai joku muu asiantuntija olisi joskus yrittäjälle esittänyt faktatietoa rahaston nosto-mahdollisuudesta, hän olisi sen riemumielin käyttänyt. Suomalainen yrittäjä vihaa veroja. Näen ongelmana tässä sen, ettei asiaa järjestel-mällisesti oteta esille. Ja kun sitten joskus otetaan, edellytykset verova-palle pääomanpalautukselle eivät enää ole olemassa. Pettymyksiä on luvassa. Voisin jopa kuvitella, että asiakas voisi vaatia asiassa vahingon-korvausta tilitoimistoltaan. (haastateltava C)

Kun yhteisöön on sijoitettu saman SVOP-sijoittajan toimesta useita eri SVOP-sijoituksia ei verottajan ohjeistus määritä tarkasti suoraan sitä, onko lain ja ohjeistuk-sen puitteissa jaettava vanhimmasta sijoituksesta alkaen. Kirjaimellisesti tulkittuna ohje kuitenkin ohjaa palauttamaan vanhimmasta sijoituksesta ensimmäiseksi, mutta ohje on jokseenkin tulkinnanvarainen.

Jos se vanhin on yli 10 vuotta vanha, ni silloin olis houkutus palauttaa sitä, mikä on nippa nappa 10 vuoden sisäpuolella. Mut en oikeen tiedä, miten tohon suhtautuu, se voi vaikuttaa aika tarkoituksenhakuiselta ja

*voiko sen niinkun vain valita, minä vuonna tehtyä SVOP:a voi palauttaa.
(haastateltava B)*

Asiantuntija C ehdottaa 10 vuoden säännön muistamisen helpottamiseksi, että yhtiön kirjanpitäjä kirjoittaisi SVOP-sijoitustilille kirjausta tehdessään muistiin sijoituksen päätöspäivän. Tällöin kirjanpitäjällä pysyisi mielessä tase-erittelyitä tehdessä muistikuva siitä, koska sijoitus on tehty. Tämä antaisi jo lähtökohtaisesti paremman mahdollisuuden huomioida sijoitus tai sijoitukset, ja muistuttaa asiakasta 10 vuoden aikarajan lähestymisestä. Näin välttäisi siltä, että sijoitus unohdetaan nostaa ajoissa, jolloin siitä joudutaan pääsäännön mukaisesti maksamaan veroja osinkotulo-erotuksen mukaisesti.

Voisiko SVOP-sijoituksen osoittavaan kirjanpidon tiliin kirjoittaa muistin tueksi päätöspäivän: "SVOP-sijoitus A pp.kk.vvvv." Tuo, jos esiintyisi tase-erittelyllä, ei pääsisi unohtumaan. (haastateltava C)

SVOP-rahaston saastuminen

Saastumistilanteita tulee vastaan 10 vuoden aikaikkunan sulkeutuessa, jolloin sijoittajan ei ole enää mahdollista nostaa sijoitusta verovapaasti. Asiantuntijat toteavat, että yritysjärjestelytilanteet ovat mahdollisia rahaston myrkyttäjiä, koska ne voivat estää verovapaat nostoaikheet. Sekä luopujataholla että vastaanottavalla taholla on oltava käsitys siitä, miten SVOP-rahastossa mahdollisesti vielä kaupan tai sukupolvenvaihdon jälkeen olevien varojen verotuksellinen käsittely myöhemmässä nostotilanteessa tulee toteutumaan. Asian tulee olla käsitelty ja hyväksytty osakkaita neuvovan tahon esimerkiksi tilitoimiston ja osakkaiden itsensä toimesta.

Haastateltavien mukaan jo toteutuneissa yritysjärjestelyissä suuri ongelmakohta on SVOP-sijoituksen tosiasiallinen tekijä. Ostajatahon osakas ei ymmärrä, että hän ei välttämättä ole henkilökohtaisesti tehnyt yhtiöön SVOP-sijoitusta. Osakas on vakaasti sitä mieltä, että sijoitus on hänen itsensä tekemä ja hänen kuuluu se saada verovapaasti yhtiöstä pois.

Se tarkoittaa jälleen kerran sitä, että se ei kirjaimellisesti ole sen yhtiön osakkaan itse yhtiöön tekemä sijoitus. Saattaa olla virheellinen mielikuva, että olen aina ollut osakkaana ja kuulin torilla, että näitä saa verovapaasti nostaa. Näissä yritysjärjestelyissä ei aina synny semmosta SVOP:a, jota pystyis verottaa sillä osakkaalla luovutuksena. (haastateltava B)

SVOP-rahastosijoituksen yksilöintihaasteet

Tehdyt SVOP-rahastosijoitukset on yksilöitävä. Yksilöinti on toteutettava kirjanpidossa siten, että sen tunnistaminen on tehty mahdollisimman varmaksi ja helpoksi. Asianmukaisen yhtiökokouksen pöytäkirjan laatiminen varojenjaosta täyttää tuloverolain 45 a § ehdot. Pöytäkirjassa on otettava kantaa osakeyhtiölain puitteissa maksukykyisyysarviointiin. Tarjolla oleva tutkimusaineisto nojaa poikkeussääntöön yksilöinnissä ja samaa toteavat asiantuntijatkin.

Laaditaan asianmukainen yhtiökokouspöytäkirja varojenjaosta, jossa käsitellään, mitä rahastoa palautetaan. Kuka sijoituksen on aikanaan tehnyt ja koska tehty (päätetty). Otetaan samalla kantaa OYL:n maksukykyisyysarviointiin. (haastateltava C)

Asiantuntija A ehdottaa asiasta huolehtimista siten, että kirjanpitäjä laittaa kaikki yhtiöön tulevat SVOP-sijoitukset omalle alatililleen, jolloin nostotilanteessa ei ole mahdollisuutta sekaannuksiin. Tämä ratkaisu vähentäisi tarvetta etsiä vanhoja pöytäkirjoja.

Silloin, kun SVOP-sijoitus tehdään, niin kirjanpidossa olisi järkevää avata oma SVOP-tili ja avaisi aina oman SVOP-tilin, jos tulee sijoituksia eri vuosina. Kaikki voisi olla omilla tileillään kirjanpidossa. On huomattavasti helpompi avata alatili jokaiselle SVOP:lle kuin se, et aletaan kiviä 8 vuoden jälkeen papereita tai sähköistä arkistoa sijoituksista. Ei tarvii arpoo sitä, kuka on tehnyt, milloin on tehnyt ja mitä on tehty. (haastateltava A)

Ongelmia tuottaa usein myös tapa, jolla pöytäkirjoja on laadittu. Kun SVOP-nosto halutaan verottaa osakkaalta luovutuksena, on oltava tarkkana siitä, että pöytäkirjan teksti on laadittu oikein. Siitä on löydettävä tietyt vaaditut elementit. Haastatelta B huomauttaa, että on myös saatettu kirjata SVOP-sijoitusta, vaikka sitä ei oikeasti ole olemassakaan.

Enemmänkin mä törmään niihin, että niissä päätöksissä nyt palauteetaan osinkoa tai SVOP:a. Niissä on horjuvuutta, että ne kirjoitetaan omin sanoin tai vähän väärin. Päätöstekstin on oltava tip-top, että siinä todetaan, että varojenjako toteutetaan jakamalla varoja SVOP-rahastosta näin ja näin paljon. (-----). On kirjattu SVOP:a, mutta sitä ei ollutkaan. (haastateltava B)

Laiton varojenjako SVOP-rahastosta

Laiton varojenjako saattaa tulla osakkaalle yllätyksenä, kun hän päättää nostaa tekemiään SVOP-sijoituksia yhtiöstä. Osakeyhtiölain luvun 13:2 § säätelee laittomasta varojenjakosta. SVOP-rahastosta jakaminen ei saa vaarantaa yhtiön maksukykyisyyttä missään tilanteessa. Mikäli yhtiössä on sisällä sijoitettua rahaa ja oma pääoma on negatiivinen, ei raha ole yhtiöoikeudellisesti nostokelpoista, vaan nostotilanne tulkitaan laittomaksi varojenjakoksi. (L 624/2006, 13:2 §.) Haastateltujen asiantuntijoiden (A, B ja C) näkemys laittomaan varojenjako on aivan sama, mitä tietoperusta antaa ymmärtää asiasta.

Jakokelpoisen oman pääoman riittävyys on tutkittava ennen nostoaikaita. Yrittäjillä on helposti käsitys, että kun yrityksellä menee juuri nyt hyvin, niin voidaan nostaa rahastosta tehdyn sijoituksen verran tai vähemmän. Usein unohdetaan se tosiasia, että nosto SVOP-rahastosta edellyttää ihan samat varojenjakosedellytykset kuin osinkokin. Sitä ei ole mahdollista nostaa millään tavalla kevyemmin normeihin.

SVOP:n palauttaminen on yhtiöoikeudellisesti varojenjako siinä missä osinkokin eli yhtiössä pitää olla jakokelpoista varoja OPO-kokonaisuutena ja varojenjako ei saa vaarantaa yhtiön maksukykyisyyttä. Joskus jotkut vetää mutkat suoriksi sillä lailla, että kun on SVOP:a niin sen saa ottaa pois tai jakaa jotenkin kevyemmin. Näin se ei oo, samat varojenjakosedellytykset pitää tarkistaa, kun jaetaan varoja osakkaalle. (haastateltava B)

7.5 Tilintarkastuksen ja verokonsultoinnin tunnistettuja yhteisiä SVOP-haasteita ja korvamerkitty SVOP

Tilintarkastukselle ja veronkonsultoinnille löytyy yhteinen haaste: SVOP-rahaston suunnattu palauttaminen. Erityisen ongelmallisia ovat tilanteet, kun yhtiössä on yhden osakkaan sijasta useampia osakkaita, ja SVOP-sijoituksen yhtiöön tekee vain yksi osakas.

Oletusarvoisesti SVOP-sijoituksia tehdään yhtiöihin siten, että niitä ei ole korvamerkitty. Korvamerkinnän tarkoitus olisi merkitä tehty rahastosijoitus vain sijoittajalle itselleen, jolloin yhtiössä olevat muut omistaja eivät pääse hyötymään tästä sijoituksesta. Tunnistettavia haasteita tulee viimeistään siinä vaiheessa, kun SVOP-rahastoa ollaan jakamassa. Dokumenttien puuttellisuus tai niiden puuttuminen kokonaan estää korvamerkityn SVOP-sijoituksen palauttamisen ainoastaan sijoittajalle itselleen. Dokumentti korvamerkinnästä on SVOP-sijoituksen tehneen osakkaan vakuutus, se osoittaa, että toimenpide on yhtiön muiden osakkaiden hyväksymä.

Varojenjaossa kaikki osakkaat on oletusarvoisesti samalla viivalla, että jos yhtiö jakaa SVOP:a eikä mitään erityisiä normeja oo, niin SVOP:a jaetaan kaikille omistuksen mukaisissa suhteissa, vaikka se olisikin kertynyt jonkun yksittäisen osakkaan tekemän osakemerkin yhteydessä. (haastateltava B)

Tilintarkastuksessa tämä ongelma tunnistetaan myös selkeästi. Tilanteen tekee hankalaksi sen tulkinnanvaraisuus. Jos riittävä dokumentaatio puuttuu, on kannan ottaminen riitatilanteissa hankalaa, ja yhtä oikeaa ja suoraa vastausta ei voida antaa. Tilanteet voivat vaativat jopa useita vuosia taaksepäin ulottuvia selvityksiä.

Tulee hyvin monenlaisia kysymysmerkkejä, kun yhtiössä on viisi osakasta ja vain yksi tekee siihen SVOP-sijoituksen. Joko se yks ajattelee niin, et se saa sen ite kokonaan tai sit ne muut ajattelee, et se yks tekee sen ja se yks ei saakaan sitä kokonaan. Jos ne sopii ja se korvamerkitään niin, et se yks saa sen takasin ja sit ne alkaa riitelee siellä yhtiössä, niin siinä voi tulla haasteita takaisinmaksussa. Ei o selkeätä, mikä on oikein ja mikä väärin. (haastateltava A)

10 vuotta on pitkä aika. Asiat ja ihmiset vaihtuu ja välttämättä kaikkia asiakirjoja ei säilytellä niin pitkiä aikoja, että pystyykö sen todentamaan todella, että tämä liittyy esimerkiksi vuonna 2011 tehtyyn osakepääoman korotukseen tai suunnattuun antiin tai maksettuun merkintähintaan (haastateltava B)

Asiantuntija B korostaa oikein laadittujen ja saatavilla olevien dokumenttien tärkeyttä tilanteessa, jossa SVOP-rahastosta toteutettava nosto kohdennetaan vain tietyille osakkaalle. Dokumenttien puuttuessa verottaja verottaa kaikkia osakkaita tasapuolisesti, ja mahdollisesti lahjasta sitä osakasta, joka sai enemmän kuin muut yhtiön osakkaat.

Tunnistettuja kysymyksiä asiantuntijoille sekä asiantuntijoiden ohjeistusta yrittäjille ja tilitoimistoille SVOP-rahastokysymyksiä ympäriltä

Tilintarkastuksessa kaikkein yleisin vastaan tuleva kysymys on korvamerkitty SVOP. Kysymys ei yleensä epätietoisuudesta siitä, kuinka sijoitus tehdään yhtiöön, vaan pikemminkin siitä, kenelle sijoitus tulee loppupelissä maksaa takaisin. Tilitoimistosta tulevat kysymykset ovat monimuotoisempia, niitä ei voi yksilöidä tiettyihin kategorioihin. Haastateltu (tilintarkastaja, A) kohtaa useimmin työssään tilanteita, joissa tilitoimistosta otetaan yhteyttä ja kerrotaan, että on tehty asia tavalla X ja pyydetään tilintarkastajaa ottamaan kantaa menettelyyn.

Useimmin tulee semmosia, että ne on tehty ja sit kysytään, pitäiskö ne maksaa tälle henkilölle vai ei. Sit ne vastaa ”kyllä kai”. (haastateltava A)

Jostain tilitoimistosta tulee yhteydenottopyyntö, että me ollaan aina tehty tää näin ja sit mä vastaan, ”et ihan kiva”, kuulostaa aika hurjalta. Siitä huolimatta ei oo tullut mitään ongelmaa tai puututtu verottajan toimesta. Kuinka suuri intressi verottajalla on lähtee puuttumaan pieniin asioihin? (haastateltava A)

Muita huomioon otettavia asioita

Haastateltavat (veroasiantuntija, B ja verokonsultti, C) toteavat, että on muutama asia, jotka on pidettävä mielessä, kun ollaan tekemisissä SVOP-rahastoasioiden

kanssa. Ensimmäinen on se, että aina pitää tutkia, olisiko SVOP-rahastopalautus mahdollinen yksityishenkilölle. Se on lähestulkoon aina kaikkein verotehokkain ratkaisu yksityishenkilön näkökulmasta. Toinen muistettava asia on se, että vaikka helposti luullaan SVOP-rahastopalautuksen olevan verovapaa palautus, se ei sitä oikeasti ole. Kyse on vain siitä, että se SVOP-rahaston määräinen hankintameno, joka osakkeisiin on aikanaan sijoitettu, ja jolle sijoitusta myöhemmin jaetaan, tuottaa lopputuloksen, jossa palautuksesta ei synny verotettavaa tuloa. Esimerkiksi sijoitat SVOP-rahastoon 10 000 euroa päivänä X ja nostat samaisen 10 000 euroa päivänä Y täyttäen tuloverolain 45a § säännöt, tällöin verotettavaa tuloa ei synny.

Kun osakkaana on yhtiö - erityisesti tämä koskee osakeantitapauksia eli osakevaihtoa ja liiketoimintasiirtoa, jotka ovat laissa hyväksyttäviä SVOP-rahaston muodostumistapoja - on huomioitava joitakin poikkeuksia. Luovutuksena verottamisen tavoittelu ei osakeyhtiölle ole tavoituksenmukaista, sillä ketjuverotuskiellon puitteissa listaamattomien yhtiöiden osingot toiselle listaamattomalle yhtiölle ovat verovapaita.

Yrityskauppatilanteissa voi syntyä myös SVOP-palautukseen liittyviä ris-tilanteita, jos esimerkiksi kahden osakkaan yhtiössä toisen SVOP-sijoitukseen soveltuu TVL 45a §, mutta toiseen ei. Toinen osakas omistaa kaupan kohteena olevan osakeyhtiön osakkeita luonnollisena henkilönä ja toinen osakeyhtiönä: osakeyhtiölle ei ole ongelmallista, vaikka palautusta verotettaisiin osinkona, koska ketjutusverotuskiellon mukaisesti yhteisön saama osinkotulo on saajalleen verovapaa. (haastateltava C)

Haastateltava B nostaa esiin hyvän esimerkin luovutuksen ja osingon käsittelystä osakeyhtiön tapauksessa verotuksessa: Tytär jakaa SVOP-rahastosta emolle X euroa. Verotus luovutuksena ei osakeyhtiön tapauksessa ole järkevää, joten emoyhtiö ei erikseen vaadi verottajaa verottamaan tuloerää luovutuksena. Verottaja verottaa sen pääsäännön mukaan osinkona. Mikäli emo päättäisi vaatia, että saatu tulo verotettaisiin luovutuksena osingon sijaan, se ei hyödyttäisi sitä millään tavalla, sillä ei se vaikuttaisi nettovarallisuuteen. Osinkona verottamisen vaihtoehdossa sen sijaan emon nettovarallisuus kasvaisi, koska SVOP-palautusta ei kohdisteta osakkeiden hankintamenoa vastaan.

Asiantuntijat alleviivaavat, että SVOP-rahastosijoitusten tekemisessä ja ennen kaikkea niiden nostamisessa on huomioitava kriteeristö, jota on lain ja verottajan ohjeistuksen puitteissa noudatettava. Sijoittajilta vaadittaisiin ymmärrystä sille, että kriteerien on täytyttävä oikeasti – ei vain ehkä-muotoisesti, mikäli on tarkoitus, että nosto verotetaan todella luovutuksena. Veroasiantuntija tarkastelee SVOP-kysymyksiä tilintarkastuksen näkökulmasta olettamuksella, että tilintarkastajat kiinnittävät huomiota yhtiön oman pääoman riittävyteen ja varojenjaon pysymiseen tasolla, joka ei aiheuta yhtiölle maksukyvyttömyyttä.

8 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tavoitteena oli ratkaista, miten hallitaan veroriskit SVOP-rahaston verotehokkaassa palauttamisessa. Tavoitteena oli muodostaa riittävä kuva erityyppisistä varojenjakotilanteista, joissa SVOP-rahastonoston hyödyntäminen on verotuksellisesti järkevää. Tutkimusongelmaa lähdettiin selvittämään ja ratkaisemaan kolmen tutkimuskysymyksen avulla.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena oli *selvittää milloin ja miksi SVOP-rahastoa pitää ja kannattaa palauttaa*. Tutkimustulosten perusteella havaittiin, että SVOP-rahastosta palauttaminen on suositeltava ja tarkasteltava vaihtoehto aina, kun yhtiöstä jaetaan varoja. Se on houkutteleva vaihtoehto verotuksellisesti useisiin muihin vaihtoehtoihin nähden, sillä nosto on mahdollista saada täysin verovapaana. SVOP-rahastonoston hyödyllisyys on tilannesidonnainen. Se, saako SVOP-palautuksen kokonaan verovapaasti luovutusvoittoverosäännöksiin, on riippuvainen siitä, täyttääkö palautus lain ja verottajan asettaman ohjeistuksen normiston.

Riskinäkökulmaa tutkittiin toisessa tutkimuskysymyksessä. Haluttiin selvittää, *mitä riskejä on huomioitava, jotta vältetään virheitä SVOP-rahastonostossa*.

Perustavanlaatuisia, nostotilanteesta riippumattomia riskejä nousi esille tutkimusaineiston pohjalta. Tutkimushaastattelut toivat esille vielä lisää sellaisia riskejä, joita tarjolla ollut sekundäärinen aineisto ei huomionnut.

Avainriskeiksi tuloksissa nousivat heikko dokumentointi, joka on avainasemassa tuloverolain poikkeussäännön toteutumisessa, järjestelmällisyyden puute SVOP-rahastokäsittelyssä sekä asianomaisten heikko ymmärrys ja tietämys SVOP-rahastokäsitteestä. Erityisesti suunnattu palauttaminen SVOP-rahastosta sekä SVOP-rahaston käsittely yrityskauppa- ja sukupolvenvaihdostilanteissa koettiin hankaliksi.

Järjestelmällisyyden puute SVOP-rahastokäsittelyssä voi tuottaa pettymyksiä SVOP-sijoittajalle. SVOP-rahaston unohtaminen taseeseen vuosien saatossa on ongelmallinen. Yli 10 vuotta vanhoja SVOP-rahastoja on unohdusten myötä paljon. Syynä sille on se, että kirjanpitäjät ja tilintarkastajat eivät välttämättä ymmärrä ottaa SVOP-rahastoasiaa esille vuosittain viimeistään tilinpäätösvaiheessa. SVOP-rahaston palauttamista koskevaa järjestelmällistä käsittelyä ei toteuteta.

Luovutusvoittoverosäännöksiä hyödyntäminen nostotilanteessa siten, että nosto tulkittaisiin SVOP-sijoittajalle verovapaaksi ei toteudu.

Haastatellut asiantuntijat nimesivät lisäksi yhden selkeän verotuksellisen riskikohteen: korvamerkityn SVOP-rahaston sekavuuden. Ongelmia syntyy erityisesti silloin, kun yhtiössä on useita osakkaita, mutta vain yksi tekee sijoituksen. Mikäli sijoituksen tavoitteista ei ole olemassa riittävästi dokumentoitua aineistoa, ja osakkaille tulee erimielisyyksiä, on rahastopalautuksen yhteydessä odotettavissa ongelmia. Osakkaita voidaan esimerkiksi verottaa epäsuosiollisesti, miltä oltaisiin voitu välttyä, jos dokumentaatio olisi asianmukaista.

Kolmantena tutkimuskysymyksenä pohdittiin, *mitkä ovat SVOP-rahaston verotehokkaan palauttamisen kriteerit*. Saatavilla oleva tutkimusaineisto tukee haastateltujen asiantuntijoiden näkemyksiä kriteeristön selkeydestä. Se noudattaa selkeää 10 vuoden sääntöä ja tarkkaa dokumentointia, jolloin nosto on toteutettavissa verovapaana. Tärkeä huomio, joka tuli useamman kerran tutkimustuloksissa vastaan on se, että vaikka puhutaan SVOP-rahaston verovapaasta nostosta, ei se sitä todellisuudessa ole.

Tutkimustulosten perusteella verotehokkaan palauttamisen kriteerit eivät täyty kaikissa nostotilanteissa. Nosto SVOP-rahastosta on aivan samoin verollinen nosto kuin osinkokin, mutta sijoituksen hankintameno kattaa nostettavan pääomanpalautuksen, jolloin verotettavaa tuloa ei synny. Sijoituksen hankintameno ollessa nostoa matalampi, verotetaan hankintameno ylittävä osuus sijoittajan verotuksessa pääsäännön mukaisesti. Liitteessä 5 on tästä esimerkki. Haastatellut asiantuntijat totesivat, että tämä ei ole lainkaan selkeää kaikille, sillä oletus on, että kun täyttää peruskriteerit, saa tekemänsä SVOP-sijoituksen palauttaa verovapaasti.

9 Pohdinta

Tutkimustulokset osoittavat, että tutkimusongelma saatiin ratkaistua tavoitteiden mukaisesti. Suositeltavat ja järkevät SVOP-rahaston palauttamistilanteet ja -ajankohdat löytyivät saatavilla olevan aineiston sekä asiantuntijoiden näkemysten synteesisistä. Ne olivat lopulta melko selkeitä, kun muistaa noudattaa perussääntöjä nostotilanteissa.

Varojenjakotilanteissa on kiinnitettävä huomiota asioihin, joilla voi olla vaikutusta siihen, saako sijoituksen tehnyt rahastopalautuksen verovapaana vai onko mahdollisesti riskinä se, että palautus päättyy täysin tai osittain veronalaiseksi nostoksi.

Verotuksellisia riskejä voidaan tulkita ja hallita jo olemassa olevan datan avulla sekä tekemällä erilaisia laskelmia. Jakotilanteet ovat kukin erilaisia ja jokaiseen tapaukseen on perehdyttävä, jotta mahdollinen verohyöty saadaan ulosmitattua. Tutkimustulosten ja kerätyn aineiston perusteella ei voi todeta, että jokainen samantyyppinen tapaus menisi samalla kaavalla kuin aiemmat tai kuten oppikirjoissa ja ohjeissa on opastettu.

Työn toimeksiantaja Accotilit Oy oli tyytyväinen työn antiin, sillä se lisää toimeksiantajan mukaan henkilöstön tieto-taitoa SVOP-rahastoteemasta, ja tarjoaa henkilöstölle mahdollisuuksia opastaa asiakkaita SVOP-rahastokysymyksissä, jotka

ovat vuositasolla ajankohtaisia viimeistään tilinpäätösneuvotteluiden yhteydessä. Accotileissä on päätetty inventoida kaikki asiakkaiden SVOP-rahastot ja erityisesti niiden tekemisen ajankohta 10 vuoden säännön hallitsemiseksi: tase-erittelyissä tulee olla sijoitushetken yksilöivä tieto ja tilinpäätöksen laatijan ja tilinpäätöskeskustelun käyvän henkilön tulee pysähtyä miettimään asiaa.

Luotettavuuden arviointi

Työn luotettavuutta lisäsi haastatteluiden saturoituminen eli kylläntyminen; kolmen haastateltavan asiantuntijan lausunnot täydensivät toisiaan. Tulokset eivät ole vertailukelpoisia muihin saman tyyppisiin tutkimuksiin, koska käsitelty data perustuu osittain haastateltujen asiantuntijoiden omakohtaisiin kokemuksiin ja näkemyksiin SVOP-rahastosta ja sen verotehokkaasta käsittelystä. Työn aihealuetta ei myöskään ole aiemmin tutkittu tässä laajuudessa.

Luotettavuus tutkimustyölle varmistettiin laadukkaalla pohjatyöllä. Aihe rajattiin napakasti käsittelemään ainoastaan ei-julkisia osakeyhtiöitä ja jättämällä kokonaan pois tarkastelusta maatalouden elinkeinotoiminta. Reliaabelius ja validiteetti pyrittiin varmistamaan haastattelutilanteissa siten, että haastateltavat saivat itse kertoa subjektiivisesti omista näkemyksistään teemoittain.

Luotettavuutta pyrittiin vahvistamaan edellä mainittujen seikkojen lisäksi valitsemalla haastateltavia asiantuntijoita sekä tilintarkastuksen että verokonsultoinnin puolelta. Tällä pyrittiin saamaan laajempaa näkökulmaa eri asiantuntijatehtävissä toimivilta asiantuntijoilta. Tulosten luotettavuustarkastelussa tukea antoivat laajat mahdollisuudet sekundääriseen aineiston hyödyntämiseen ja sen tulkitsemiseen haastattelujen rinnalla. Haastatteluista saadut tulokset ja aiemmin hankittu dokumentoitu tieto aihepiirin ympäriltä tukevat toinen toisiaan, joten aiemmin hankitun tiedon ja haastatteluiden kautta saadun tiedon välillä voidaan katsoa olevan selkeä yhteys.

Erot teorian ja tutkimustulosten ympärillä

Saadut tutkimustulokset eivät ole täysin rinnastettavissa aihepiiristä saatavilla olevaan aineistopohjaiseen tietoon. Yhteinen tekijä tälle on se, että SVOP-rahastopalautustilanteet ovat tilanne- ja aikasidonnaisia.

Haastatteluissa asiantuntijat toivat materiaa kokemuspohjalta erityyppisistä SVOP-haasteista, joita ei ollut mainittu erikseen kirjallisuus- ja verkkokatsausta tehdessä. Teoria ja tutkimustulokset eroavat tässä osittain toisistaan: teoria antaa osittain eri kuvaa haasteista kuin käytännön työskentely SVOP-haasteiden parissa.

Käytetyssä aineistossa olleista varojenjakotilanteista kaikki tilanteet eivät tulleet käsittelyiksi haastattelutilanteissa, jolloin niihin ei saanut asiantuntijan mielipidettä. Yleisimmät ja useimmin kirjallisuus- ja verkkoaineistossa esiintyneet tilanteet käytiin läpi. Asiantuntijat ottivat myös kantaa omilla näkemyksillään SVOP-rahaston jakoa määrittävään normistoon.

Jatkotutkimusehdotukset

Vaikka tutkimustulokset täyttivät tavoitteen, eivät palautustilanteet jatkossakaan ole suoraviivaisia ja selkeitä. Esille nousi haastattelujen myötä selkeästi asioita, joita tutkimalla saataisiin mahdollisesti lisää ymmärrystä SVOP-rahaston käsitteestä ja sen käsittelystä yhtiöiden osakkaille. Kävi ilmi, että usein ongelma on tietämättömyys koko rahaston olemassaolosta, ja tässä olisi hyvä jatkotutkimuksen kohde. Jatkossa voitaisiin tutkia, mitä yhtiöiden osakkaat tällä hetkellä tietävät SVOP-rahastosta ja sen hallitsemiseen vaadittavista normeista. Samalla selviäisi, millaista opastusta he tarvitsisivat rahaston monipuolisempaan hyödyntämiseen tulevaisuuden liiketoiminnassaan.

Tutkimuksen ja tiedon lisääntymisen myötä tulevaisuudessa voitaisiin mahdollisesti välttää epäselvät jakotilanteet erityisesti suunnatun palauttamisen osalta, kun yhtiöiden osakkailla olisi selkeä käsitys siitä, kuinka rahasto toimii. Yrittäjälle oman pääoman kasvattaminen SVOP-rahaston keinoin on ennen kaikkea tavoiteltava mahdollisuus. Se mahdollistaa muun muassa korkeamman nettovaraosion nostamisen, mikä varmasti kiinnostaa yrittäjää. Jatkokysymys ja tutkimuksen aihe

voisi olla: Kuinka moni yrittäjä hallitsee tällä hetkellä SVOP-rahastosijoituksen tarjoamat hyödyt ja kuinka hyvin tilitoimistohenkilöstö kykenee tukemaan asiakaskuntaa haastellisissakin SVOP-rahastokysymyksissä olemassa olevan tiedon perusteella?

Lähteet

Alhola, K. 2018. SVOP-rahaston ongelmalliset kysymykset. Tilisanomat, 40, 1. Viitattu 29.2.2020. <https://tilisanomat.fi/verotus/svop-rahaston-ongelmalliset-kysymykset>.

Heikura, M. & Keskinen, M. 2019. Verohallinnon päätös verovapaista matkakustannusten korvauksista vuonna 2020. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet. Viitattu 6.4.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/paatokset/47405/verohallinnon-p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s-verovapaista-matkakustannusten-korvauksista-vuonna-2020/>.

Heikura, M. & Määttä, T. 2020. Ennakkoratkaisuhakemuksen tekeminen ja siihen annettava päätös. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet. Viitattu 15.5.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47819/ennakkoratkaisuhakemuksen-tekeminen-ja-siihen-annettava-p%C3%A4%C3%A4t%C3%B6s/#13.2-tulovero>.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Hämeenlinna: Tammi

Immonen, P., Ossa, J. & Villa, S. 2004. Osakeyhtiön pääoman hallinta. 2. painos. Helsinki: Talentum.

Isotalo, K. & Määttä, T. 2017. Osakeyhtiön sukupolvenvaihdos verotuksessa. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet. Viitattu 7.3.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60537/sukupolvenvaihdos-perintotilanteissa/>.

Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käsitteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

KHO:2016:104. Korkeimman hallinto-oikeuden päätös. Antopäivä 30.6.2016. Viitattu 13.3.2020. <https://www.kho.fi/fi/index/paatoksia/vuosikirjapaatokset/vuosikirjapaatos/1467183980997.html>.

Kiuru, A. & Määttä, T. 2019. Omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot luonnollisen henkilön tuloverotuksessa. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet. Viitattu 19.4.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48935/omaisuuden-luovutusvoitot-ja--tappiot-luonnollisen-henkil%C3%B6n-tuloverotuksessa/>.

Kukkonen, M. 2007. Yrityksen luovutusvoittojen verotus. Helsinki: Talentum Media.

L 378/1940. Perintö- ja lahjaverolaki. Annettu 12.7.1940. Viim. muutos 20.12.2019. Viitattu 1.4.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1940/19400378>.

L 360/1968. Laki elinkeinotulon verottamisesta. Annettu 14.6.1968. Viim. muutos 30.12.2019. Viitattu 24.2.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1968/19680360>.

L 1535/1992. Tuloverolaki. Annettu 30.12.1992. Viim. muutos 30.12.2019. Viitattu 22.02.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535>.

L 1558/1995. Laki verotusmenettelystä. Annettu 18.12.1995. Viim. muutos 30.12.2019. Viitattu 29.02.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951558#L4P29>.

L 624/2006. Osakeyhtiölaki. Annettu 21.7.2006. Viim. muutos 29.11.2019. Viitattu 22.02.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060624>.

Luukela, H. & Savander, L. 2017. Osakeyhtiön purkautuminen verotuksessa. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet. Viitattu 29.02.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60312/osakeyhti%C3%B6n-purkautuminen-verotuksessa/>.

Luukela, H. & Savander, L. 2020. Osakeyhtiön purkautuminen verotuksessa. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet. Viitattu 29.02.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60312/osakeyhti%C3%B6n-purkautuminen-verotuksessa2/>.

Manninen, P. & Savander, L. 2018. Osinkotulojen verotus. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet. Viitattu 22.02.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47901/osinkotulojen-verotus/>.

Ojala, M. 2008. Yrittäjän matkakustannusten korvauksista. Tilisanomat, 20, 3. Viitattu 07.03.2020. <https://tilisanomat.fi/yleiset/yrittajan-matkakustannusten-korvauksista>.

Pajala, P. & Savander, L. 2020. Vapaan oman pääoman rahaston varojenjako verotuksessa. Verohallinnon syventävät vero-ohjeet. Viitattu 22.02.2020. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60520/vapaan-oman-p%C3%A4%C3%A4oman-rahaston-varojenjako-verotuksessa2/>.

Penttilä, S. 2016. Osakassopimuksella ”korvamerkitty” SVOP-rahasto lahjaverotuksessa. Korkeimman oikeuden päätös nro. 2016:104. Viitattu 07.03.2020. <https://www.edilex.fi/artikkelit/16716>.

Penttilä, S. 2019. Omaisuuden luovutusvoitto -verotuksen ala. Tilisanomat, 41, 2. Viitattu 12.5.2020. <https://tilisanomat.fi/lakiratkaisut-ja-suositukset/kho-ja-kvl-tuloverotus/omaisuuden-luovutusvoitto>.

Rekola-Nieminen, L. 2019. Toiminimi ja henkilöyhtiö asiakkaana -verkkokurssi. Taloushallintoliitto. Viitattu 20.03.2020. <https://koulutus.talouhallintoliitto.fi/koulutus/kirjanpito-ja-tilinpaatos/toiminimi-ja-henkiloyhtio-asiakkaana>.

Ritanotko, J. 2013. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon sijoittamisen ja rahaston varojenjaon ongelmakohdat. Pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto, johtamiskorkeakoulu, yrityksen laskentatoimi. Viitattu 22.02.2020. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/85101/gradu07127.pdf?sequence=1>.

Ruohonen, J. 2012. Osingon jakaminen ja maksukykytesti. Tilisanomat 32, 5. Viitattu 25.03.2020. <https://tilisanomat.fi/yritysjuridiikka/osingon-jakaminen-ja-maksukykytesti>.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV. Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 22.02.2020. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_5.html.

Soininen, A. -K. 2016. Yritysjärjestelyt ja SVOP-rahasto –rahaston muodostuminen ja varojenjaon verotus. Pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto Johtamiskorkeakoulu, yrityksen laskentatoimi. Viitattu 22.02.2020. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98736/GRADU-1458729877.pdf?sequence=1>.

Taloushallinnon palvelut yrityksesi elinkaaren kaikkiin vaiheisiin. N.D. Accotilit Oy:n internetsivut. Viitattu 19.4.2020. <https://www.accotilit.fi/>.

Viitala, T. 2014. Osakeyhtiön voitonjaon verotus. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.

Walden, R. 2010. Voitonjaon ja pääomanpalautusten verosäännökset. Tilisanomat, 30, 1. Viitattu 22.02.2020. <https://tilisanomat.fi/yleiset/voitonjaon-ja-paaomanpalautusten-verosaannokset>.

Liitteet

Liite 1. Yhtiökokouspöytäkirjamalli SVOP-rahaston muodostamisesta

1

YRITYS OY**PÖYTÄKIRJA**

(Y-tunnus 123456-7)

HALLITUKSEN KOKOUS N:O __/202X

Aika: XX.XX.XXXX

Läsnä: A

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen, laillisuus ja päätösvaltaisuus

A avasi kokouksen ja sovittiin, että hän toimii kokouksen puheenjohtajana ja sihteerinä. Todettiin, että kokous oli laillinen ja päätösvaltainen, koska koko hallitus oli saapuvilla.

2. SVOP-rahaston (xxx.xxx, -€) muodostaminen

Päätettiin yksimielisesti hyväksyä pääosakas A:n esitys hänen yhtiölle antamiensa yhteensä yyy.yyy euron lainojen siirtämisestä perustettavaan sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon (SVOP-rahasto). Todettiin, että kyseessä on vieraan pääoman konvertointi oman pääoman eräksi; osakevastiketta ei anneta.

Todettiin, että siirto vahvistaa yhtiön taseasemaa ja mahdollistaa uusia vieraan pääoman ehtoisia rahoitusratkaisuja tulevaisuudessa. Päätettiin pyytää yhtiön kirjanpitäjää kirjaamaan varat erilleen yhtiön muista rahastoista ja voittovaroista niin, että mahdollinen myöhempi rahaston palauttaminen voidaan yksiselitteisesti todentaa.

3. Kokouksen päättäminen

Koska muita käsiteltäviä asioita ei ollut, puheenjohtaja päätti kokouksen ja pöytäkirja laadittiin ja allekirjoitettiin heti.

Henkilö A

Liite 2. Teemahaastattelun runko

Teemahaastattelu

1.4.2020, 2.4.2020, 6.4.2020

klo 13.00-13.45, 10.00-10.36, 9.00-9.43

Teema 1: Tilanteet, joissa suositella SVOP-palautusta

Teema 2: Huomioon otettavat asiat SVOP-palautuksessa

Teema 3: Yleisimmät virheet / sudenkatat jakotilanteissa

Teema 4: Yhteisiä nimittäjiä SVOP-rahastohaasteille tilintarkastuksen ja verokonsultoinnin yhteydessä

Teema 5: SVOP-rahaston palauttaminen omistuksen mukaisessa suhteessa

Teema 6: Muuta sanottavaa, mitä?

Liite 3. Laskelma yrityskauppatilanteessa SVOP-rahastonoston verotehokkaasta hyödyntämisestä ennen myyntitilannetta

A on perustanut X Oy:n vuonna 2009 ja hän on sijoittanut yhtiöön 2.500 euron osakepääoman ja vuonna 2012 yrityksen kasvuvaiheessa 200.000 euroa SVOP-rahastoon.

Yhtiö on näyttänyt tilikaudelta 1.1.-31.12.2019 200.000 euron voiton. Yhtiön oman pääoman määrä on 600.000 euroa ja kassavarojen määrä 300.000 euroa. Ostaja B on tarjoutunut ostamaan X Oy:n osakekannan 1.000.000 eurolla tilanteessa, jossa omaa pääomaa on 600.000 euroa.
(liikearvon määrä $1.000.000 - 600.000 = 400.000$ e)

1) Suoran osakekaupan verotus

A:n osakkeiden todellinen hankintameno on 202.500 euroa. Osakeomistus ollut yli 10 vuotta, 40 % hankintameno-olettama ylittää todellisen hankintameno-olettaman, joten sitä sovelletaan A:n luovutusvoittoverotuksessa.
($1.000.000 - 600.000 = 400.000$ e)

Osakkeiden 1.000.000 euron luovutushinnasta muodostuu hankintameno vähentämisen jälkeen 600.000 euron luovutusvoitto.
A:lle pannaan maksuun yhteensä 202.800 euroa luovutusvoittoveroa.
($(30\% \times 30.000 \text{ e}) + (34\% \times 570.000 \text{ e}) = 202.800 \text{ e}$)

2) SVOP-palautuksen nostaminen osana luovutusta

A sopii ostaja B:n kanssa siitä, että ennen osakekauppaa hän nostaa 200.000 euron SVOP-sijoituksensa ja myy osakkeensa köyhdytetystä yhtiöstä 800.000 eurolla. Osakekannan arvostus säilyy ennallaan.

Tuloverolain 45a § edellytykset SVOP-palautukselle ovat olemassa, palautus käsitellään veronalaisena luovutuksena. Osakkeiden hankintameno 202.500 e ylittää palautuksen määrän (200.000 e), joten koko palautus käsitellään A:n verotuksessa verovapaana pääomanpalautuksena.

A:n 800.000 euron osakekauppaan sovelletaan 40 % hankintameno-olettamaa, mikä johtaa A:n verotuksessa 162.000 euron luovutusvoittoveron määrään.
($800.000 \text{ e} - (40\% \times 800.000 \text{ e}) = 480.000 \text{ e}$)
($(30\% \times 30.000 \text{ e}) + (34\% \times 450.000 \text{ e}) = 162.000 \text{ e}$)

-> Kannattaa verotuksellisesta näkökulmasta köyhdyttää yhtiötä SVOP-noston verran ennen yhtiön myymistä. Tällöin A:lle (myyvä taho) tulee 40.800 e vähemmän maksettavaa luovutusvoittoveroa vaihtoehdossa 2 kuin vaihtoehdossa 1.

(Mukaiitu haastateltava C:n esimerkistä)

Liite 4. SVOP-rahaston käsittelyohje tilitoimistolle

1. Huomioi mahdollinen asiakkaasi SVOP-rahastosijoitus viimeistään tilinpäätösneuvottelussa. Eihän SVOP ole täyttämässä 10 vuotta? Onko osakkaalla tarvetta ylimääräiselle voitonjaolle?
2. Ota tarkemmin selvää, mitkä ovat perusteet pääomanpalautukselle: (Verottajan ohje vapaan oman pääoman rahaston varojenjaosta verotuksessa 3.3.1)
 - pääomansijoituksen tekemisestä on varoja jaettaessa kulunut enintään 10 vuotta
 - pääomansijoitus palautetaan pääomansijoituksen tehneelle henkilölle
 - luotettava selvitys varojenjaon käsittelemisestä luovutuksena esimerkiksi pöytäkirja, josta käy ilmi:
 - jakava yhtiö (y-tunnus)
 - rahasto, josta ollaan jakamassa
 - palautuksen saaja
 - palautettavan sijoituksen ikä
3. Huomioi erityisesti tuloverolain 45a § asettamat rajoitukset pääoman nostamiselle luovutuksena. Jos asia on tulkinnanvarainen, asiassa voidaan pyytää veronsaajaa sitova ennakkoratkaisu.
3. Esitä asia asiakkaalle ja vastaa esiin nouseviin kysymyksiin. Muista kertoa, että rahastopalautus vaikuttaa omavaraisuusasteeseen. Ohjaa asiakas verotehokkaaseen ratkaisuun.
4. Mikäli asiakas päättää sijoittaa yhtiöönsä SVOP-rahastosijoituksen tai nostaa jo tekemäänsä rahastosijoitusta, laadi näistä tapahtumista pöytäkirjat. Liitä pöytäkirjasta joko kopio tai PDF-liite kirjanpitoon tositteeksi.
5. Tee Verottajalle vuosi-ilmoitus luovutuksena verotettavasta pääomanpalautuksesta (VSPAOPAL). Tämän voit tehdä kätevimmin verottajan lomake.fi -palvelussa.
6. Verottajan sivuilla on tarvittaessa hyödynnettävissä hyvä ohje lomakkeen täyttämiseksi

Liite 5. Hankintamenon loppuminen SVOP-rahastopalautuksessa

Tilitoimistoasiakas A Oy:n osakas X on omistanut kaikki A Oy:n ja sen kanssa samalla alalla toimineen B Oy:n osakkeet. X on hankkinut jälkimmäisen yhtiön osakkeet 30.000 eurolla

Osakas halusi yhdistää A Oy:n ja B Oy:n. Yhdistäminen on tehty kaksivaiheisesti niin, että ensin A Oy on suunnannut 100.000 euron osakeannin osakas X:lle, jonka X on merkinnyt ja maksanut antamalla A Oy:lle omistamansa B Oy:n osakkeet maksuna. B Oy:sta on tullut A Oy:n tytäryhtiö EVL 52 f §:n mukaisella osakevaihdolla. X on saanut osakenannissa uusia A Oy:n osakkeita, joiden hankintameno on hänen alun perin B Oy:n osakkeista maksamansa 30.000 euroa.

X on rahan tarpeessa ja A Oy:n yhtiökokous päättää palauttaa 100.000 euron SVOP-rahaston. X on kuullut, että osakevaihdossa syntyneen SVOP-rahaston palautusta käsitellään verollisena luovutuksena ja se voisi olla verovapaa pääomanpalautus. X:lle palautetaan 100.000 euroa, mutta koska ao. SVOP-rahaston hankintameno katsotaan vain alkuperäinen hankintameno 30.000 euroa, luovutusvoittona verotetaan 70.000 euroa. Hankintameno ei kata luovutushintaa.

Laskelma maksettavasta luovutusvoittoveron määrästä:

30.000 euroon asti pääomatuloverokanta on 30 % ->
maksettava vero on $30\% \times 30.000 \text{ e} = 9.000 \text{ e}$

Loput verotetaan 34 % pääomatuloverokannalla ->
maksettava vero on $34\% \times 40.000 \text{ e} = 13.600 \text{ e}$

X maksaa 100.000 euron SVOP-palautuksesta luovutusvoittoveroa 22.600 e.

(Mukaihtu haastateltava C:n esimerkistä)